

PUSULA'yı nasıl kullanacaksınız?

İnsan haklarını öğretmenin ve öğrenmenin birçok yolu vardır. Bu konuya nasıl yaklaşacağınız, resmi ya da yaygın hangi eğitim sektöründe çalıştığınıza, ülkenizin siyasi, toplumsal ve ekonomik durumuna, gençlerin yaşlarına ve ayrıca ilgi alanlarına ve insan haklarını öğrenme konusunda ne kadar hevesli olduklarına bağlıdır. İnsan hakları konularıyla ilgili sahip olduğunuz deneyim, ulaşmak istediğiniz gruba karşı tutumunuz, grupla ilişkileriniz ve “öğrenme tarzınız” da muhakkak önemli rol oynayacaktır.

Bir gençlik hizmetleri sorumlusu, bir eğitmen, okul öğretmeni ya da yetişkin eğitmeni, bir atölye çalışması kolaylaştırıcısı ya da bir kilise tartışma grubu üyesi, ya da insan hakları konusuna ilgi duyan genç bir insan olabilirsiniz. Kim olursanız olun ya da nerede çalışırsanız çalışın, bu kılavuzda sizin için de bir şeyler olduğuna inanıyoruz. Öğretme ve eğitme becerileri hakkında ya da insan hakları konusunda önceden edinilmiş bilgi birikimi üzerine varsayımlarda bulunmuyoruz.

Bu kısımda, katılım konusunda işbirliğine ve yaşantıya dayanan öğrenme ile neyi ifade ettiğimizi ve neden bu eğitsel yaklaşımları kullandığımızı aktarıyoruz. Resmi ve resmi olmayan eğitim ortamlarında bu etkinlikleri nasıl kullanacağınızı anlatıyor, sıkça yöneltilen sorulara yanıt vermeye çalışıyoruz. ‘Kolaylaştırıcılara ipuçları’ kısmında etkinliklerin nasıl sunulduğunu ve bunlar arasından hangilerinin nasıl seçilmesi gerektiğini aktarıyoruz. Bu kısımda, grup çalışması, tartışmalar, bilgilendirme ve değerlendirme yoluyla etkinlikleri kolaylaştırmak üzerine çeşitli notlar bulunuyor.

PUSULA esnek bir kaynak olarak ele alınmalıdır. İnsan haklarını geliştirmek sizin de –kitabın bir kullanıcısı olarak– parçası olduğunuz sürekli ve yaratıcı bir süreçtir. Aktardığımız fikirleri kendinizin ve birlikte çalıştığınız gençlerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kullanmanızı ve geliştirmenizi ümit ediyoruz. Umudumuz, öğrendiklerinizi gözden geçirmeniz ve deneyimleriniz hakkında bize geri bildirim sunmanız. Bizimle paylaşacağınız görüşlerden kılavuzun bir sonraki basısında yararlanılacaktır. Geri bildirim formu sayfa 417’dedir.

Kılavuzla nasıl çalışacaksınız?

İçerik hakkında genel bir fikir edinmek için kılavuzun tamamına kısaca bir göz atmanızı şiddetle tavsiye ediyoruz. Kılavuza başlamanız gereken belirli bir bölüm yoktur; işinize yarayacak kısımları seçmenizi öneririz.

Bölüm 2’de küresel temaların ve insan haklarının incelenmesi için farklı düzeyde 49 etkinlik bulacaksınız. Bunlar gençlerle çalışmalarınızda işinize yarayacak araçlar olacak. **Bölüm 4** ve **5’te** destekleyici materyal bulunmaktadır. Küresel temalar üzerine arka plan bilgisi, insan hakları ile ilgili tanımlar ve bunların evrimi konusunda bilgi bu bölümde bulunabilir. Ek olarak, temel insan hakları bildirge ve sözleşmelerinin özetleri, referanslar ve diğer kaynaklara ait listeler de mevcuttur.

Elinizde gençlerle İHE’ye başlamanızı sağlayacak düzeyde yeterli materyal olduğunu farzediyoruz. Şunu hatırlatmak isteriz: Başlangıç yapmak için insan hakları üzerine bir “uzman” olmanız gerekmez; insan haklarına ilgi duymak yeterli bir niteliktir. Kalifiye bir öğretmen ya da eğitmen olmanız da gerekmez. Bununla birlikte, eğitsel yaklaşımımızı anlamanız, etkinliklerden en iyi şekilde faydalanmanız için önemlidir.

Eğitsel yaklaşımlar

Etkinliklere başlamadan önce kullandığımız eğitim yaklaşımını anlamanız önemlidir. İnsan hakları eğitimi hem kişisel hem de sosyal değişimi hedefler. İnsan hakları eğitimi, yaşadıkları toplumda insan haklarını benimseyecek ve koruyacak olan gençlerin aktif yurttaşlar olmak üzere yeterliklerini geliştirmekle ilgilidir. Eğitimin odak noktası ise bilgi, beceri, değerler ve tutumları geliştirmeye dayanan bir eğitim sürecidir. Bu süreçte:

- işe ilk önce insanların bildiği şeylerle, onların görüşleri ve deneyimleriyle başlayın; bu temeli attıktan sonra yeni fikirler ve deneyimleri hep birlikte araştırmaları için onları yönlendirin.
- genç insanları, tartışmalara katılmalarını ve birbirlerinden mümkün olduğunca çok şey öğrenmelerini sağlamak için yüreklendirin.
- öğrendiklerini, adaletsizliğe, eşitsizliğe ve insan hakları ihlallerine karşı olduklarını gösterecek basit fakat etkili eylemlere dönüştürmeleri için onları cesaretlendirin.

İnsan hakları konusunda bilgi birikimine sahip birinin bilgi, beceri ve tutumlarıyla sayfa 19'da tanımlanmıştır. Bu yeterlikler ve özellikle iletişim becerisi, iletişimin değerinin kavranması, eleştirel düşünme, savunuculuk, hoşgörü ve saygı öğretilemez; bunların yaşantılar yoluyla öğrenilmesi gerekir. Bu kitaptaki etkinliklerin gençleri işbirliği, katılım ve yaşantı yoluyla öğrenmeye özendirilmesinin nedeni budur. Genç insanları düşünmeye, hissetmeye ve harekete geçmeye teşvik etmeyi; beyinleriyle, yürekleriyle ve elleriyle bu işe yönelmelerini amaçladık. İnsan hakları hakkında bilgi sahibi olmak önemlidir; ama bu tek başına yeterli değildir. Gençlerin, insan haklarının insan ihtiyaçlarından ortaya çıktığını bilmeleri ve hakların neden korunması gerektiği konusunda daha fazla ve derinlemesine bir anlayışa sahip olmaları gerekir. Örneğin, ırk ayrımcılığı konusunda doğrudan deneyime sahip olmayan gençler bu konunun onları ilgilendirmediğini düşünebilirler. İnsan hakları perspektifinden bakıldığında bu tutum kabul edilemez; herkesin diğer insanların haklarını koruma sorumluluğu vardır.

Yaşama hakkını ya da ifade özgürlüğünü tartışıyor olmanız hiç farketmez; insan hakları demokratik değerler, saygı ve hoşgörüyle ilgilidir. Bu beceri ve tutumlar ancak bu haklara değer verilen bir çevrede –ve süreçte– etkin olarak kullanılarak öğrenilir. Bu önemle vurgulanmalıdır.

İşbirliğine dayalı öğrenme

İşbirliği, ortak hedeflere ulaşmak üzere birlikte çalışmak anlamına gelir. İşbirliğini temel alan öğrenmede kişiler hem kendileri hem de diğer grup üyeleri için yararlı olacak sonuçlara ulaşmak için birlikte çalışırlar.

İşbirliğine dayalı öğrenme, yüksek düzeyde başarı ve üretkenlik; daha fazla hassasiyet, destekleyici ve karşılıklı taahhüte dayanan ilişkiler; daha sağlam psikolojik sağlık, sosyal yeterlik ve özgüven sağlar. Bu durum, öğrenmenin rekabetçi bir yapıya sahip olduğu eğitim ortamının tam tersinedir. Rekabetçi öğrenme kişisel çıkarı, başkalarını dikkate almamayı özendirir. Bireylerin sadece çok az kişinin ulaşabileceği hedefler için başkalarına karşı çalıştıkları ortamlarda söz konusu olan rekabetçi öğrenme, galip gelen kişilerde kibire, kaybedenlerde ise motivasyonsuzluğa ve özsaygının yitirilmesine yol açar.

Karşılıklı olarak pozitif bir bağımlılık ilişkisi içinde olma durumu, yüzyüze etkileşim, bireysel ve grup olarak karşılıklı sorumluluk ve kişiler arası iletişim becerisi işbirliğinin temel unsurlarıdır. İşbirliğine dayalı öğrenmeyi başarmanın yolu, yapısı iyi kurulmuş grup çalışmalarından geçer.

Önemli olan sadece ne yaptığın değil, aynı zamanda nasıl yaptığındır. Sonuç getiren de budur.

Katılım

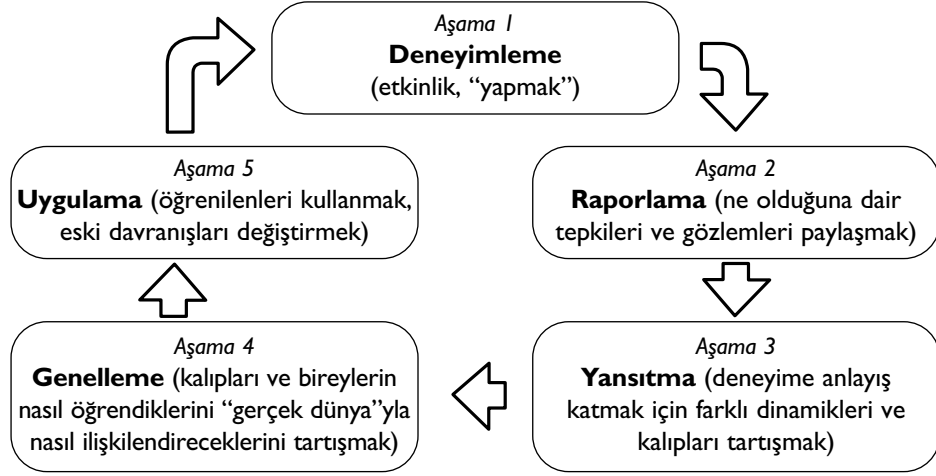
İHE’de katılım, insan hakları konusunda ne öğreneceklerini ve bunu nasıl öğreneceklerine dair kararların genç insanların kendileri tarafından verilmesi anlamına gelir. Katılım yoluyla gençler, karar verme, dinleme, diğerlerine karşı empati, saygı ve kendi karar ve eylemlerinden sorumlu olmak gibi bir dizi yeterlik geliştirirler. Öğretmen ya da eğitmenin rolü bir kolaylaştırıcınıninki gibidir, yani genç insanların öğrenme sürecinde katılımlarına “yardım etmek” ya da bunu “kolaylaştırmak”tır. Okullarda katılımcılık idealine ulaşmayı etkileyecek zaman sınırları ya da müfredat zorlukları olabilir. Etkinliklerin de bu sınırlamalara göre düzenlenmesi gerekir.

Bu kılavuzdaki etkinlikler katılım gerektirir. Aktif ve ilgili olmanız gerekir; arkanıza yaslanıp pasif bir izleyici olamazsınız. Bu çerçevede bu kılavuzda kullanılan metodoloji Augusto Boal’un çalışmalarına ve yaygın eğitim ortamlarında bilinç oluşturma konusundaki öncü kişilere çok şey borçludur.

İnsan hakları eğitiminin belki de en önemli görevi genç insanların aktif katılımcılar olabilecekleri ve etkinliklerin şeklini ve sonuçlarını etkileyebilecekleri ortamlar yaratmaktır. Tanımı itibarıyla insan hakları eğitimi dayatılamaz; katılım için gerekli ortam ve fırsatların yaratılması, kolaylaştırıcı, eğitici, öğretmen, eğitmen ya da liderin uygun ânı bulmasına bağlıdır.

Yaşantısal öğrenme

İnsan hakları kalkınma eğitimi, barış eğitimi ve yurttaşlık eğitimi gibi farklı eğitim konularıyla ortaklaşa yaşantısal öğrenme metodolojisini kullanır. Bu süreç beş aşamalı bir öğrenme döngüsüne dayanır:

5. aşamada kişiler mercek altındaki konuyu kavramak için pratik eylemler geliştirirler. Kişilerin işin içine girmeleri için gerçekçi fırsatların yaratılması büyük önem taşır. Bu sadece öğrenme sürecinin mantığa dayanan bir sonucu değil aynı zamanda bir sonraki döngünün temelini atacak yeni bilgi, beceri ve tutumları güçlendirmek için etkili bir araçtır.

Yaşantısal öğrenmenin aracı olarak etkinlikler

Kiptadaki etkinlikleri uygularken yukarıdaki öğrenme döngüsünü aklınızdan çıkarmayın.

Etkinliklere katılan kişilerin, yaşantısal öğrenme için bu etkinliklere tam katılım sağlamaları ve etkinliğe ilgi göstermeleri gerekir. Bu deneyim vasıtasıyla gençler sadece beyinleriyle değil kalpleri ve elleriyle de öğrenme şansına erişirler. Bu tarz etkinlikler eğlenceli oldukları için bazen “oyun” olarak adlandırılır; çünkü eğlencelidirler ve katılımcılar büyük bir heyecan içinde oy-

narlar. Bununla birlikte şunu unutmayın; bu etkinlikler ya da oyunlar “yalnızca eğlenmek” amaçlı değildir, eğitim hedeflerine ulaşmak için bilerek kullanılan araçlardır.

Eyleminiz bir etkinliği sadece “yapmak” değildir (öğrenme döngüsünün 1. aşaması). Bilgi alarak ve değerlendirme yaparak katılımcıların yaşadıklarına dair tepki vermeleri (aşama 2), kendi deneyimlerini değerlendirmeleri (aşama 3 ve 4) ve bir sonraki adımda ne yapacaklarına karar vermeleri (aşama 5) yönünde ilerlemek gereklidir. Bu şekilde eğitim sürecinde bir sonraki dönünün birinci aşamasına ulaşılır.

Etkinlikler bir okul ortamında, dersler arasındaki yapay engellerin kalkmasını, dersler ve ilgi alanları arasında bağların oluşmasını, böylece bir konuya dair daha bütüncül bir yaklaşım gelişmesini sağlar. Etkinlikler, yaygın eğitim ortamında didaktik olmayan öğrenme yöntemi sayesinde konulara karşı ilgi uyanmasını sağlayabilir. Bunlar gençler tarafından çoğunlukla daha çabuk kabul görür.

Etkinlikler aracılığıyla şunlar sağlanır:

- eğlenceli oldukları için insanların öğrenmeye daha *istekli olmaları*
- *bilgi, beceri, tutum ve değerlerin geliştirilmesi*. Oyunlar bunun için güvenli bir ortam sağlar çünkü insanların yeni davranışları denemelerine ve gerçek hayatta olduğu gibi bedelini ödemeye gerek kalmadan hata yapılmasına izin verir.
- *değişim*. Etkinlikler, herkesin kendiyi ya da diğerleriyle ilişkilerini değiştirebileceği mesajını iletmenin bir yoludur.
- *katılım fırsatı*. Etkinlikler kendilerini en az ifade eden ve en çekingen grup üyelerinin katılımını teşvik eder.
- *sorumluluk alma*. Katılımcılar kendi deneyim ve becerilerine katkıda buldukları için oyunları kendi seviyelerine göre ve kendi yöntemleriyle kullanırlar.
- *kendine karşı güvenin teşvik edilmesi ve özgüvenin gelişimi*. Etkinlikler “her şeyi bilen” lidere bağımlı olma durumunu en aza indirgeyecek yapıdadır. Katılımcıların etkinliğin kendilerini ilgilendiren bir bölümünde bir şekilde sorumluluk almayı kabul etmeleri sağlanır.
- *diğer insanlarla dayanışma hissi*. Etkinlikler grup içinde bağlılığı, grup kimliği hissini ve dayanışmayı özendirir.

Etkinlikler grup deneyimi için bir çerçeve ve yapı sunar. Bu yapı kendiniz ve genç insanların deneyimleri ve yeterliklerinin sınırları içinde çalışmanıza izin verir. Dikkatlice kolaylaştırma yapıldığı takdirde, etkinlikler göreve dayalı bir ortamda öğrenmenin etkin bir yöntemidir.

Kolaylaştırma

Bu kılavuzda etkinlikleri hazırlayan, sunan ve koordine eden kişiler için “kolaylaştırıcı” (*facilitator*) kelimesini kullandık. Kolaylaştırıcı, insanların ne düzeyde bilgi sahibi olduklarını kendi kendilerine keşfetmelerini sağlayan, onları daha çok şey öğrenmeleri konusunda teşvik eden ve kapasitelerini keşfetmelerini sağlayan kişidir. Kolaylaştırma, insanların öğrendiği, deneyimlediği, keşfettiği ve büyüdüğü bir ortam yaratma anlamına gelir. Kolaylaştırma; bir paylaşma, verme ve alma sürecidir. Kolaylaştırma, “uzman” olan bir kişinin, bilgi ve becerilerini başkalarına aktarması demek değildir. Paylaşımın deneyimlenmesiyle hem katılımcılar hem de kolaylaştırıcılar biraz daha büyür.

Gençler için kolaylaştırıcılık yapma fırsatı Avrupa içinde farklılıklar gösteren bir durumdur, bu farklılık hem ülkeler arasında hem de ülkelerin kendi içinde görülebilir. Çalışılan ortamlardaki eşitlik ve karşılıklık durumu da farklılık gösterir. Resmi eğitim sektöründe ise eğitimin amaçları, eğitim felsefesi, sınıf yönetimi teknikleri ve müfredatta farklılıklar göze çarpar. Çok geniş bir müfredat çerçevesinde ne öğrenmek istediklerine öğrencilerin karar vermeleri çok sık karşılaşılan bir durum değildir. Aynı şekilde öğretmenlerin kolaylaştırıcılık yapması, istisnalar olsa

bile çok yaygın değildir. Yaygın eğitim sektöründe farklı organizasyonların sadece amaçları ve felsefeleri arasında değil, sundukları etkinlikler ve fırsatlar arasında da büyük farklar vardır. Bu farklar hem ülkeler arasında mevcuttur, hem de ülkelerin kendi içlerinde.

Hepimiz kendi toplumlarımızın eğitsel ve sosyal normları içinde çalışıyoruz. Etnik merkezçiliğimizi görmezden gelmek ya da unutmak çok kolaydır; bunun sonucunda gençlerle etkileşimimizi olduğu gibi kabullenmek ve bu etkileşimi normal olarak algılamak da çok muhtemeldir. Kolaylaştırma becerilerinizi geliştirmek için kendi tarzınızı ve kullandığınız uygulama şeklini iyice ölçüp biçmeniz yararlı olacaktır.

Düşünme, öğrenme ve öğretme/egitime tarzları

Hepimiz farklı şekillerde düşünen ve öğrenen bireyleriz. Hepimiz çeşitli tarzlardan oluşan karışımlar kullanırız, fakat her birimizin bizi çevreleyen dünyayı zihinsel olarak temsil etmek için tercih ettiği bir yol ve bir öğrenme tarzı vardır. Kolaylaştırıcılar olarak bunun farkında olmalı ve gençlerin yeteneklerini ve ilgilerini harekete geçirecek çeşitli metodolojiler kullanmalıyız.

Aşağıda aktarılan tarzların tercih edildiğini belirtmek gerekir; hepimiz bu tarzların hepsini kullanırız fakat her birimizin tercih ettiği bir tarz vardır. Daha fazla bilgi için David Kolb'un çalışmasına dair, bölüm sonundaki referansa bakın.

Aşağıdaki tarzlar arasında sizin tercih ettiğiniz hangisi?

Düşünme tarzlarının bir özeti

- *Görsel kişiler* dünyayı zihinlerinde resimlerle temsil etme eğilimindedirler. “Ne demek istediğini görüyorum” gibi terimler kullanırlar.
- *İşitsel kişiler* duydukları şeyleri daha iyi hatırlama eğilimindedirler ve “Kulağa çok ilginç geliyor” gibi açıklamalar yaparlar.
- *Devinimsel (kinaesthetic) kişiler* etraflarındaki şeyleri hisler –hem fiziksel hem de duygusal olarak– aracılığıyla hatırlarlar. “Bu fikri sevdim, hadi yapalım” gibi tepkiler verirler.

Öğrenme tarzlarının bir özeti

- *Aktivistler* en iyi, yeni deneyimler, sorunlar ve fırsatlar aracılığıyla öğrenirler. Kendilerini tamamiyle oyunlar, grup çalışması görevleri ve rol oynama alıştırmalarına verirler. Kendilerini etkinliğe fazlasıyla kaptırır, büyük bir gayret içine girerler. Aktivistler pasif öğrenmeye, okuma, yazma ve kendi başına düşünme gibi yalnız başına öğrenme tekniklerine ve detaya önem verilmesi talebine de tepki gösterirler.
- *Düşünenler* en iyi, bir etkinlik üzerinde düşünme şansı tanındığında öğrenirler. Ayrıntılı araştırmalar yapmak, neler olup bittiğini ve ne öğrendiklerini gözden geçirmek hoşlarına gider. Sahneye zorla itildiklerinde, bir sonuca ulaşmak için yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıklarında; kestirme yoldan gitmek ya da görevi üstünkörü yapmak zorunda bırakıldıklarında tepki gösterirler.
- *Kuramcılar* öğrendikleri şey, bir sistemin, modelin, kavramın ya da kuramın bir parçası ise etkinliklerden daha fazla şey öğrenirler. Kuramcılar, amacın açık olduğu, ilgi çekici fikir ve kavramlarla meşgul olunabilecek, yapılandırılmış durumlar içinde bulunmaktan hoşlanırlar. Duyguların ön planda olduğu ortamlara katılmayı her zaman tercih etmezler.
- *Faydacılar*, üzerinde çalıştıkları konu ile gerçek bir sorun arasında açık bir bağın bulunduğu etkinliklerde daha iyi öğrenirler. Öğrendiklerini gerçek hayatta uygulayabilmek de önemli bir kriterdir. Gerçekten uzak, “sadece teori ve genel ilkeler”e daya-

nan öğrenmeye, insanların bir noktaya yeterince hızlı bir biçimde ulaşmaksızın bir kısır döngü içinde dönüp durmalarına tepki gösterirler.

Öğretme/egitime tarzları

Farklı insanların farklı eğitime/öğretme tarzları ve yaklaşımları vardır. Bir kolaylaştırıcı olarak yaklaşımınız, sahip olduğunuz değerlere, inançlarınıza, varsayımlarınıza, kişiliğinize, geçmiş öğrenme ve eğitime tecrübelerinize ve genç insanlarla çalışırken ve insan hakları konularını ele alırken kendinize ne kadar güvendiğinize bağlıdır.

Teori X.	Teori Y.
temel olarak tembeldirler, öğrenmek istemezler, sorumsuzdurlar	öğrenmek isterler, kendi kendilerini yönlendirirler
zorlanmalıdırlar	yaratıcıdırlar
disipline ihtiyaçları vardır	danışılmayı severler
yönlendirilmeleri gerekir	sorumluluk isterler

İnsanların yukarıdaki gibi olduğunu düşünen öğretmenler/egitmenler aşağıdaki uygulama ve düşüncelere yakındırlar.

eğitmen yetkili kişidir, katı bir planlama yapar	eğitmen katılım bekler, esnek bir planlama yapar
insanlarla pasif dinleyiciler olarak konuşur	gösterilen rızaya göre durumu yönlendirir
disiplin/yapı dayatılır	disiplin/yapı anlaşmayla belirlenir
eğitim alanlara uzmanlar tarafından yol gösterilir	herkes kendi öğrenmesinden sorumludur
eğitmen sorunlara yanıt verir, diğerlerinin görüşleri ya da sorun çözümleri doğru ya da yanlıştır	bireyler kendi görüşlerinin arkasında durmaya, sorunlara kendi çözümlerini bulmaya özendirilir

Bunlar açıkça bir düzlemin iki ucundaki birbirine zıt iki eğitim tarzıdır. İHE'ye uygun olan, teori Y'deki varsayımlardır. İHE'nin hedefi saygı, eşitlik, işbirliği ve demokrasi değerlerini geliştirmektir. Söz konusu bu değerler, ancak bu değerleri özünde taşıyan bir süreçle geliştirilebilir.

Geriye dönüp kendi deneyimlerinizi hatırlayın. Bu iki uç öğretmen tipi tarafından eğitilmek nasıldı?

PUSULA'nın resmi ve yaygın eğitimde kullanımı

Bu kılavuzda tanımlanan eğitim yaklaşımı ve etkinlik tipleri resmi eğitim sektöründen ziyade yaygın eğitimde daha kolay uygulanabilir görünmektedir. Yaygın eğitimde müfredat daha açık ve gençlerin kişisel ve sosyal gelişimine daha odaklı olma eğilimindedir. Ayrıca çalışmanın başlangıç noktası gençlerin ilgileridir. Gençlerin insan hakları konusuyla pratik olarak ilgilenmeleri için daha fazla katılım ve esnekliğe izin verir.

Yaygın eğitimde başlangıç noktanız, içinde yaşadığınız çevrede gerçekleşen bir olay ya da birinin televizyonda gördüğü bir şey üzerine sorulan bir soru olabilir. Eğer insanların ilgisini insan haklarına çekmek ve bu ilgiyi yönlendirmek istiyorsanız bir film ya da video göstermeyi önerin. Bu konuda yararlı filmler için Dominique Chancel tarafından hazırlanmış olan "Europe on Screen: Cinema and the teaching of history" (Beyazperdede Avrupa: Sinema ve Tarih Eğitimi, Avrupa Konseyi, Ocak 2001) mükemmel bir kılavuzdur. Tartışma ortamı yaratmak için poster ve resimler asabilir, insanların özgürlüğü üzerine söylenen şarkılar için bir müzik dinletisi gecesi dü-

zenleyebilirsiniz. Bununla ilgili olarak “Nerede duruyorsun?” (sayfa 254) ya da “İfade et” (Sayfa 86) gibi insan haklarını araştırmaya yönlendiren etkinliklerden birini uygulamayı önerebilirsiniz.

Resmi eğitim sektöründeki müfredat genellikle öğrencilerin alması ve sınava tâbi tutulması gereken üzerinde anlaşmaya varılmış bir dizi bilgidir. Bilgi edinmenin geleceğe hazırlık anlamını taşıdığı bir ortamda, önemli olduğu kabul edilen kişisel ve sosyal gelişim her zaman bir odak noktası olmamaktadır. Bu durum Avrupa genelindeki okullardaki çeşitli sınıf ortamlarında kullanılan müfredata, bu kılavuzdaki etkinliklerin adapte edilmemesi için bir engel teşkil etmez. Aslında etkinliklerin birçoğu sınıf ortamı akılda tutularak tasarlanmıştır.

İHE'nin temeli olarak sorun çözme ve çatışma çözme

İnsan hakları kapsamındaki konular çoğunlukla tartışmalıdır; çünkü insanların farklı değer sistemleri vardır, insanlar bu yüzden hakları ve sorumlulukları farklı şekilde algırlar. Görüş çatışması olarak ortaya çıkan bu farklar eğitim çalışmalarımızın temelini oluşturur.

İHE'nin önemli iki amacı vardır: Birincisi, gençlerin bir konu hakkında farklı bakış açlarına –bunları kabul etmek zorunda olmadan– değer verme becerisini kazandırmak; ikincisi, sorunlara karşılıklı olarak kabul edilebilir çözümler bulma becerisini geliştirmek.

Bu kılavuz ve içindeki etkinlikler, fikir çatışmasının öğrenme süreci için yapıcı bir şekilde kullanılacağı, bunun için de kolaylaştırıcının belli bazı çatışma konularını grup içinde ele alırken kendine güvenmesini sağlayan bir anlayışa dayanmaktadır. Birçok yaygın eğitim etkinliğinde gayret sarfedilen şey, herkesin ille de bir sonuç üzerinde hemfikir olması değil, katılımcıların süreç içinde bir şeyler öğrenmeleridir (örneğin birbirini dinlemek, kendini ifade etmek, farklı görüşlere saygı göstermek vs.)

Örneğin, “Oyun oyna” (sayfa 194) etkinliği özel olarak çatışma çözme becerilerini geliştirmek üzerinedir.

İnsan Hakları Eğitimi hakkında sıkça sorulan sorular

Aşağıdaki yanıtlar kısa tutulmuştur. Ancak umarız İHE'yi çalışmalarının bir parçası yapmaya başlayanlar tarafından sorulan soruların bazıları bu kısımda yanıt bulacaktır.

Gençlerin haklardan çok sorumlulukları öğrenmeleri gerekmez mi?

Yanıt: Bu kılavuz hem haklara hem de sorumluluklara yoğunlaşır. Etkinlikler, bir bireyin haklarıyla diğer insanların hakları arasındaki ilişkinin çok net sınırlara sahip olmadığını ve herkesin diğer insanların haklarına karşı saygılı olma sorumluluğu taşıması gerektiğini anlatır.

Eğer katılımcılar yanıtlayamayacağı bir soru sorarlarsa ne olur?

Yanıt: Kimse bir kişiden her şeye dair tüm soruları yanıtlamasını bekleyemez! Bazı belirli konular hakkında bilgi sahibi olmadığınızı söylemek, ardından katılımcıları yanıt bulmaya davet etmek kabul edilebilir bir şeydir. Soruyu gruba “bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?” diyerek yöneltmek her zaman kullanılabilir bir yöntem olabilir.

Ayrıca insan hakları ile ilgili soruların yanıtlarının nadiren basit olduğunu herkesin aklında bulundurması gerekir. Karmaşık nitelikteki ahlaki sorular “evet” ya da “hayır” şeklinde yanıtlanmaz. Eğitsel bir bakış açısıyla incelendiğinde, bu soruyu yanıtlamak kadar sorunun sorulmuş olması da önemlidir. Zor ve karmaşık konuları gündeme getirip genç insanların bu konular üze-

rinde düşünmelerini sağlayarak, onları hayatlarının daha ileriki dönemlerinde bu konularla ilgili ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri ve tutumlarla donatmış oluruz.

? **Fotokopi makinası ya da yeterli materyal yoksa ne yapalım?**

Yanıt: Bu kılavuzdaki etkinlikler çok pahalı materyaller ya da fotokopi makinası gerektirmeyecek şekilde tasarlanmıştır. Ancak bazı etkinliklerdeki grup çalışmaları için rol kartları ya da bilgi sayfalarını elinizle çoğaltmanız, karbon kâğıdı ile sayfaları kopyalamanız gerekebilir. Bu gibi durumlarda yaratıcı olmanız ve kendi çözümlerinizi üretmeniz şarttır.

? **Anne-babalar, okul müdürleri ve topluluk liderleri insan hakları öğretimi, isyankar davranışların kısıktıldığı siyasi bir telkin olarak algılayıp, buna karşı çıkabilirler mi?**

Yanıt: İnsan hakları eğitimi, yurttaşların topluma ve ülkelerinin gelişimine katılma becerisine sahip bireyler olarak gelişmelerini mümkün kılar. Katılım becerisinin geliştirilmesi ile parti siyasetini birbirinden ayırmak gerekir. İnsan hakları eğitimi, tartışma ve katılım vasıtasıyla genç insanların eleştiren ve soruşturan zihinler geliştirmelerini ve akılcı davranmalarını sağlar. Bu bağlamda, insan hakları eğitimi, yurttaşlık eğitimi ve siyasal eğitimle de ilgilidir. İHE, gençlere insan hakları, toplumsal konular, eğitim ve politikalar arasında bağlantı kurma şansını da tanımış olur. Sonuç olarak, genç insanlar –siyasi katılım, düşünce, örgütlenme ve ifade özgürlüğü haklarının sonucu olarak– yerel veya ulusal düzeydeki siyasi partilerle ilişkiye geçebilirler. Fakat bu kendi tercihleri olmalıdır.

? **İnsanların insan haklarını öğrenme fırsatına sahip olmalarını sağlamak devletin sorumluluğunda değil midir?**

Yanıt: Birleşmiş Milletler'e üye ülkelerin, her türlü öğrenme ortamında insan hakları eğitimi geliştirmeye yükümlülüğü vardır. Bu durum, resmi, yaygın ve enformel eğitim için geçerlidir. Buna rağmen hükümetlerin birçoğu, insan hakları eğitiminin geliştirilmesi ve insan haklarının müfredata alınması için çok az çaba göstermişlerdir. Eğitimciler ve Sivil Toplum Kuruluşları, giriştikleri ortak ya da bireysel çabalarla okullarda, eğitsel programlarla, lobi faaliyetleriyle ve hükümetler üzerinde –yükümlülüklerini yerine getirmeleri için– baskı kurarak insan hakları eğitiminin gelişimini destekleyebilirler.

? **Eğer ülkemde insan hakları ihlalleri yoksa ne olacak?**

Yanıt: İnsan hakları eğitimi sadece ihlallerle ilgili değildir. İnsan hakları eğitimi her şeyden önce, insan haklarının tüm insanlığa ait ortak evrensel bir değer olduğunun ve bu hakların korunması gerektiği gerçeğinin anlaşılmasıyla ilgilidir. Buna ek olarak hiçbir ülke, insan haklarının ihlal edilmediğini iddia edemez. Gerçeği ortaya çıkarmanın kolay bir yolu toplumsal ortama ya da çevreye bakmak olabilir. Kim dışlanıyor? Kim aşırı yoksulluk içinde yaşıyor? Hangi çocuklar haklarından yoksun? Gerçeği anlamının bir başka yolu ise kendi ülkenizin, diğer ülkelerdeki insan hakları ihlallerinde ya da savunusunda üstlendiği role bakmaktır (örneğin, çevre ve gelişme hakkı, silah ticareti, küresel yoksulluk vs.).

Kullanıcılar için ipuçları

Bu kılavuz ve içindeki etkinlikler, okullarda sınıflarda ya da ders dışı etkinliklerde, eğitim kurslarında ya da seminerlerde, yaz kampları ya da çalışma kamplarında ya da gençlik kulüpleri ve

gençlik gruplarında kullanılabilir. Yetişkinlerle çalıştığınız takdirde de bu etkinliklerden yararlanabilirsiniz.

Etkinliğin seçilmesi

Kendiniz ve grubunuz için en doğru düzeydeki, ayrıca elinizdeki süre için en uygun olan etkinliği seçmelisiniz. Etkinliği en az iki kere dikkatlice okuyun ve grubun nasıl tepki vereceğini ve söyleyecekleri şeyleri tahmin etmeye çalışın. İhtiyacınız olan tüm materyalin elinizde olduğundan emin olun. Özellikle katılımcılar küçük gruplara ayrılıyorsa, mekânın uygun olup olmadığını kontrol edin.

Her bir etkinlik için yapılan açıklamaların sadece yönlendirme amaçlı olduğunu ve elinizdeki materyali kendi ihtiyaçlarınıza göre kullanmaya çalışmanızı önemle vurgulamak isteriz. Aslında Avrupa genelinde her koşul için uygun etkinlik hazırlamak mümkün değildir, bu yüzden etkinlikleri uyarlamayı bekliyoruz. Örneğin, bir etkinliğe ait temel bir fikri alıp bir diğerinin yöntemini kullanabilirsiniz.

Her bir etkinlik standart bir formatta sunulmuştur. Semboller ve başlıklar, bütünü anlamayı kolaylaştırmak için kullanılmıştır.

Etkinliklerin sunumunda kullanılan sembol ve başlıklar için anahtar

Zorluk	1-4 arasındaki düzeyler katılım için gerekli genel yeterlik düzeyini veya hazırlık düzeyini gösterir.
Konular	Etkinliklerde ele alınan küresel konular (örneğin yoksulluk, çevre, barış ve şiddet, cinsiyet eşitliği).
Genel bakış	Etkinlik türü ve değinilen konular hakkında kısaca bilgi verir.
İlgili haklar	Etkinlikte değinilen haklar (örneğin yaşama hakkı ya da ifade özgürlüğü).
Grup büyüklüğü	Etkinliği yürütmek için kaç kişiye ihtiyacınız olduğu.
Süre	Tartışmalar dahil, tüm etkinliği tamamlamak için gerektiği tahmin edilen sürenin dakika olarak karşılığı. Eğer grup büyüklüğü "herhangi" olarak tanımlandıysa, süre 15 kişilik bir grup için verilmiştir.
Amaçlar	Bilgi, beceri, tutum ve değerler açısından İHE'nin öğrenme amaçlarıyla ilişkili amaçlar.
Materyal	Etkinliği uygularken ihtiyaç duyulan araç gereç/malzeme listesi.
Hazırlık	Kolaylaştırıcının etkinliğe başlamadan önce yapması gerekenlerin listesi.
Yönerge	Etkinliğin nasıl yürütüleceğini anlatan yönergelerin listesi.
Bilgilendirme ve değerlendirme	Etkinliğin "bilgilendirme ve değerlendirme" aşamasında kolaylaştırıcıya yardımcı olması için önerilen sorular (öğrenme döngüsünün 2-4. aşamaları; sayfa 40'a bakın)
Kolaylaştırıcılar için ipuçları	Yönlendirici notlar. Dikkat edilmesi gereken konular. Daha fazla bilgiye nereden ulaşılacağı.
Çeşitlemeler	Etkinliği farklı durumlara uyarlamanın nasıl mümkün olacağını aktaran fikirler.
İzleme önerileri	Bir sonraki aşamada ne yapılacağına ilişkin fikirler. Diğer etkinliklerle bağlantılar.
Eylem fikirleri	Eyleme geçerken atılacak adımlar için tavsiyeler.
Önemli günler	İnsan hakları ile ilgili anılması gereken önemli günlerin tarihleri.
Ek bilgi	Etkinliğe özel, ek arka plan bilgisi
Bilgi Materyali	Rol kartları, eylem sayfaları, arka plan bilgisi içeren okuma materyali, tartışma kartları vs.

Zorluk

Etkinlikler 1-4 arasındaki düzeylerde numaralandırıldı. Bu düzeyler, yaşantısal etkinliklere katılım için gerekli yeterlik düzeyinin ve etkinlik öncesi gereken hazırlığın derecesini ifade eder. Düzey 1'deki etkinlikler çok az hazırlık gerektirir, öte yandan düzey 4'teki etkinlikler çok daha fazla hazırlık gerektirir.

- **Düzey 1.** Bunlar çoğunlukla başlangıç için kolay uygulanabilir, kısa ve basit etkinliklerdir. Hareketlendirici oyunlar (*energiser*) ve kaynaşma oyunları (*ice-breaker*) bu kategoriye girer. Bunun yanında, bu etkinlikler insanlar arasındaki etkileşimin ve karşılıklı iletişimin sağlanması için önemlidir.
- **Düzey 2.** Bunlar bir konuya ilgi çekmek için tasarlanmış basit etkinliklerdir. İnsan hakları üzerinde önceden bilgi sahibi olmayı, ya da gelişkin kişisel/grup çalışması becerilerine sahip olmayı gerektirmez. Bu seviyedeki etkinliklerin birçoğu, insanların iletişim ve grup çalışması becerilerini geliştirmelerine ve aynı zamanda insan hakları konusuna ilgilerinin artmasına yardımcı olur.
- **Düzey 3.** Bunlar bir konu hakkında derinlemesine anlayış ve kavramayı geliştirecek daha uzun süreli etkinliklerdir. Daha üst seviyede tartışma ve grup çalışması becerisi gerektirir.
- **Düzey 4.** Bu etkinlikler daha uzun sürer. Etkin grup çalışması, tartışma becerileri, dikkat ve katılımcılar arası işbirliği ve daha uzun süreli bir hazırlık gerektirir. Konular üzerinde daha geniş ve derinlemesine bir kavrayış sağladığı için daha kapsayıcıdır.

Küresel konularla bağlar

Kılavuzdaki etkinlikler katılımcıların insan hakları üzerinde araştırma yapmalarını ve haklarla çeşitli küresel temalar arasında bağ kurmalarını teşvik etmek üzere tasarlanmıştır. Dolayısıyla her etkinlik tanıtılırken üç “tema” belirtilmiştir. Belirlenen on altı küresel tema şöyledir:

1. Genel insan hakları

2. Çocuklar

3. Yurttaşlık

4. Demokrasi

5. Ayrımcılık ve yabancı düşmanlığı

6. Eğitim

7. Çevre

8. Cinsiyet eşitliği

9. Küreselleşme

10. Sağlık

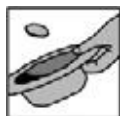
11. İnsan güvenliği

12. Medya

13. Barış ve şiddet

14. Yoksulluk

15. Sosyal haklar

16. Spor

Kolaylaştırma için ipuçları

Kılavuzda kolaylaştırıcı terimini, çalışmayı koordine eden ve etkinlikleri yürüten kişilerin (eğitmen, öğretmen, gençlik hizmetleri alanında çalışanlar, eğitici, genç gönüllü ya da her kim olursa olsun) rolünü tanımlamak için kullandık. Bu terminoloji İHE'nin demokratik ve katılımcı bir yaklaşım gerektirdiğini vurgulamaya yardımcı olmaktadır.

Bir sınıf, gençlik kulübü, eğitim kursu, bir gençlik kampı ya da bir seminerde genç insanlardan oluşan bir gruba kolaylaştırıcılık yaptığınızı varsayıyoruz.

Grup çalışması

İnsanlar birlikte çalıştıklarında, farklı beceri ve yeteneklerini biraraya getirdiklerinde ve bir görevi tamamlamak için güçlerini birleştirdiklerinde grup çalışması gerçekleşmiş olur. Grup çalışması:

- *sorumluluk almaya teşvik eder.* İnsanlar yaptıkları işi sahiplendiklerinde ortaya çıkacak sonuç için sözleşirler ve iyi bir sonuç elde etmek için dikkatli olurlar.
- *iletişim becerilerini geliştirir.* Diğer insanların ne söylediklerini anlamak, onların fikirleri hakkında görüş bildirmek ve kendi fikirlerini sunmak için insanların birbirlerini dinlemeleri gerekir.
- *işbirliğini geliştirir.* Ortak bir hedefe ulaşmak için çalışıldığında işbirliği yapmanın birbirleriyle rekabet etmekten daha iyi sonuçlar doğurduğunu insanlar hemen öğrenirler.
- *fikir birliğine dayanan karar alma becerilerini kapsar.* Bir karara ulaşmanın en iyi yolunun eldeki verilere bakmak ve herkesi tatmin edecek bir çözüme gitmekten geçtiğini insanlar çok çabuk öğrenirler. Karar alma sürecinde dışlandığını hisseden biri grup çalışmasını baltalayabilir ve grubun diğer üyeleri tarafından alınan kararlara saygı göstermeyebilir.

Grup çalışması teknikleri

Kılavuzun 2. Bölümünde “beyin fırtınası” ya da “rol oynama” gibi teknikler için çeşitli referanslar verilmiştir. Aşağıdaki notlar bu terimleri açıklamakta ve bunların nasıl kullanılacağı hakkında açıklamalar sunmaktadır.

Başarılı bir grup çalışmasının görev-yönelimli olması gerektiğini unutmayın. Ortada, cevaplanmayı gerektiren açık bir soru ya da çözüm gerektiren, net bir biçimde ifade edilmiş bir problem olmalıdır.

Beyin fırtınası (Brainstorming)

Beyin fırtınası yeni bir konuyu ortaya atmak, yaratıcılığı teşvik etmek ve hızlı bir şekilde çok sayıda fikir üretmek için kullanılan bir yöntemdir. Belirli bir sorunu çözmek ya da bir soruya yanıt vermek için kullanılabilir.

Açıklamalar:

- Beyin fırtınası yapmak istediğiniz konuya karar verin ve bunu birden çok yanıt olabilecek bir soru olarak formüle edin.
- Soruyu herkesin görebileceği bir yere yazın.
- İnsanlara fikirleriyle katkı sağlamalarını söyleyin ve bu fikirleri herkesin görebileceği bir yere, örneğin bir yazı tahtasına yazın. Bunlar, tek kelime ile ya da kısa ifadelerle yazılmalıdır.
- Fikirler tükenmeye başladığında beyin fırtınasını sona erdirin
- Önerilerin üstünden geçin, bunlar hakkında görüş alın.

Şunlara dikkat edin:

- TÖM önerileri yazın. En yaratıcı fikirler çoğunlukla en kullanışlı ve en ilginç olanlardır.
- Beyin fırtınasının sonuna kadar kimse yazılanlar hakkında görüş bildirmemeli, yargıda bulunmamalı ya da zaten söylenmiş olanları tekrarlamamalıdır.
- Herkesi katılmaya teşvik edin.
- Kendi önerilerinizi, sadece grubu cesaretlendirmeniz gerektiğinde dile getirin.
- Eğer verilen bir öneri açık değilse netleştirilmesi için ricada bulunun.

Duvar yazıları

Bu bir tür beyin fırtınasıdır. Katılımcılar fikirlerini küçük kâğıt parçalarına (örneğin “Post-it”lere) yazarlar ve bunları duvara yapıştırırlar. Bu yöntemin avantajı, oturup diğerlerinin düşüncelerinden etkilenmeye başlamadan önce insanların sessizlik içinde düşünmeleridir. Ayrıca kâğıtlar, düşüncelerin gruplandırılmasına yardımcı olmak için yeniden yerleştirilebilir.

Tartışma

Tartışma, hem kolaylaştırıcı hem de katılımcıların, farklı konular üzerine kendi tutumlarını anlamaları için uygun bir yoldur. Bu yöntem İHE için çok önemlidir. Katılımcılar, bilgi sahibi olmak kadar konuları araştırıp, kendi açılarından değerlendirmeye de ihtiyaç duyarlar. Haberler, posterler ve örnek olay çalışmaları (*case studies*) tartışmayı canlandırarak faydalı araçlardır. Tartışmaya “.. hakkında ne düşünüyorsunuz?” diye sorarak bir başlangıç yapabilirsiniz.

Uğultu grupları (*buzz groups*)

Grupta tartışma sırasında eğer hiç kimseden bir fikir çıkmıyorsa yararlı olabilecek bir yöntemdir. Katılımcılardan başlığı ikili gruplar halinde bir ya da iki dakika içinde tartışmalarını, daha sonra fikirlerini grubun kalan kısmıyla paylaşmalarını isteyin. Çok kısa süre içinde ortamın konuşma “uğultusuyla” dolduğunu ve insanların yeni fikirlerle “uğuldadığını” göreceksiniz!

Küçük grup çalışması

Küçük grup çalışması grubun bütünüyle yapılan çalışmalardan farklıdır. Herkesi katılmaya teşvik eden ve işbirliğini temel alan ekip çalışmasını geliştiren bir yöntemdir. Küçük grubun büyüklüğü, toplam kaç kişinin olduğu ve ne kadar alan olduğu gibi pratik şeylere bağlıdır. Bir küçük grup 2 ya da 3 kişiden oluşabilir, ama en iyisi 6-8 kişi ile çalışmaktır. Küçük grup çalışması verilen göreve bağlı olarak onbeş dakika, bir saat ya da bir gün sürebilir.

Katılımcılardan basitçe “meseleyi tartışmalarını” istemek nadiren iyi sonuç verir. Konu ne olursa olsun, çalışmanın açık ve net bir biçimde tanımlanmış olması gerekir. Ayrıca küçük grup üyeleri ulaştıkları sonuçları büyük gruba anlatacaklarını bilmeli ve bu amaç doğrultusunda hareket etmelidirler. Örneğin, çözülmesi gereken bir sorunu ya da cevaplanması gereken bir soruyu ele almak üzere katılımcıları görevlendirebilirsiniz.

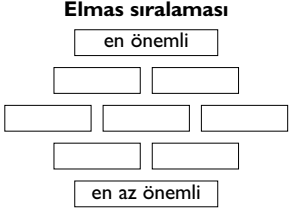
Sıralama

Belirli bir bilgi sunmak ya da küçük gruplarda daha odaklı bir tartışma ortamı yaratmak istiyorsanız bu yöntem işinize yarayacaktır.

Her bir küçük grup için birer deste “ifade kartı” hazırlamanız gerekir. Her destede 9 kart olmalıdır. Katılımcıların tartışmasını istediğiniz konuyla ilgili 9 tane kısa ve basit ifade hazırlayın. Her karta bir ifade yazın.

Merdiven sıralaması

en önemli
en az önemli

Gruplar ifadeleri tartışmalı ve bunları önemlerine göre sıralamalıdır. Bu ya merdiven sıralaması (*ladder ranking*) ya da elmas sıralamasıyla (*diamond ranking*) yapılır. Merdiven sıralamasında en önemli ifade en üste yazılır, ondan sonraki en önemli madde birincinin altına yazılır ve bu şekilde devam eder. En düşük öneme sahip olan ifade en alta yazılır.

Elmas sıralamasında ise katılımcılar en önemli ifade üzerinde tartışır. Daha sonra yandaki şemada gösterildiği gibi ikinci en önemli iki ifade öncekinin altına ve sonra gelen üç önemli ifade onun altına yazılır. Konular nadiren birbirlerinden bağımsız olduğu için, elmas sıralaması bu açıdan daha uygun bir yöntemdir. Uygulanması katılımcılar açısından daha kolaydır. Fikir birliği sağlamak için daha fazla olanak sağlar. Sıralama yönteminin bir başka yolu da 8 tane ifade yazmak ve bir kartı boş bırakarak bunu katılımcıların doldurmasını istemektir.

Rol oynama

Rol oynama katılımcılar tarafından oynanan kısa bir dramadır. Rol oynamak için insanlar kendi hayat tecrübelerinden faydalansalar da büyük oranda doğaçlama yapılır. Rol oynama, katılımcıların pek de aşina olmadığı durumlar ya da olayları gündeme getirmeyi amaçlar. Rol oynama bir olayın anlaşılmasını ve bu olayın parçası olan kişilere karşı empati duyulmasını sağlar.

- Rol oynama, simülasyondan (benzeşim) farklıdır. Aslında simülasyonda da kısa dramalar vardır. Ancak simülasyonda söylenecek ve yapılacak şeyler yazılıdır, ayrıca rol oynamada olduğu kadar doğaçlama gerektirmez.
- Rol oynama, gerçek hayatın bir taklidi olduğu için önemlidir. Bu teknik –örneğin bir karakterin doğru ya da yanlış davranış biçimleriyle ilgili–yanıtları basit olmayan sorular doğurabilir. Katılımcıların daha iyi bir içgörü sağlayabilmeleri için yararlı bir yol, rolleri değiştirmelerinin istenmesidir.

Rol oynamanın duyarlı bir biçimde kullanılması gerekir. Birincisi, canlandırma sonunda oyuncular rolden sıyrılmak için zamana ihtiyaç duyacaklardır. İkincisi, herkesin birbirinin duygularına ve grubun sosyal yapısına saygı duyması gerekir. Örneğin, engelliler hakkında yapılan rol oynama bazı grup üyelerinin (belki de görünür olmayan bir şekilde) engelli olabileceklerini ya da engelli akraba ya da arkadaşları olabileceğini hesaba katmak gerekir. İncinmemeleri, kendilerini göstermeye ya da marjinalleşmeye zorlanmamaları gerekir. Böyle bir durum ortaya çıktığında bu durumu ciddiyetle ele alın (özür dileyin, konuyu bir örnek olarak yeniden ele alın vs.). Aynı zamanda kalıpyargı olgusunun farkında olun. Rol oynamalar rol ya da taklit “yetenekleri” vasıtasıyla bireylerin diğerleri hakkında ne düşündüğünü ortaya çıkarır. Bu sebeple bu etkinlikler çok eğlencelidir! Bilgilendirme kısmına geçtiğinizde konuyu şu soruyla değerlendirmek yararlı olabilir: “Rolünü canlandırdığınız insanların gerçek hayatta da böyle olduklarını düşünüyor musunuz?” Bilginin eleştirel olarak gözden geçirilmesi gerektiği hakkında insanları bilinçlendirmek her zaman çok öğreticidir. Bu nedenle katılımcılara oynadıkları karakteri geliştirirken temel aldıkları bilgiye nereden ulaştıklarını da sorabilirsiniz.

Simülasyonlar (benzeşim)

Simülasyonlar herkesin katılımını sağlayan genişletilmiş rol oynamalar olarak düşünülebilir. Grup üyelerinin güvenli bir ortamda zor ve öğretici olayları deneyimlemelerini sağlar. Simülasyonlar çoğunlukla duygusal katılım gerektirir. Bu açıdan bakıldığında simülasyonlar öğrenme sürecinde çok güçlü araçlardır, çünkü insanlar sadece beyinleri ve elleriyle değil, yürekleriyle de öğrenirler.

Simülasyon sona erdikten sonra değerlendirme yapmak çok önemlidir. Oyuncular hissettiklerini, neden belirli eylemleri tercih ettiklerini, algıladıkları bazı adaletsizlikleri ve buldukları çözümün ne kadar kabul edilebilir olduğunu tartışmalıdırlar. Simülasyon vasıtasıyla deneyimledik-

leriyle dünya üzerindeki gerçek olaylar arasındaki paralelliklerin gösterilmesi konusunda kendilerine yardım edilmesi gerekir.

Resimler: Fotoğraflar, karikatürler, çizimler ve kolaj

“Bir resim binlerce kelime anlatır”. Görsel imgeler bilgi vermek ve ilgi uyandırmak için çok güçlü araçlardır. Çizim yapmak, kendini ifade etmenin ve iletişimin çok önemli bir aracıdır. Bunu her zaman hatırlayın. Bu sadece görsel düşünme tarzına sahip insanlar için değil, sözlü ifadede çok kuvvetli olmayanlar için de iyi bir araçtır. Resimleri ve çizimleri kullanarak gerçekleştirilebilecek etkinlik fikirleri sayfa 188’deki “Resim oyunları”nda verilmektedir.

Bir resim koleksiyonu oluşturmak için ipuçları

- Resimler, kolaylaştırıcıların kendi “arşivlerini” oluşturmalarına yardımcı olacak çok yönlü bir araçtır. Görsel malzemeye birçok kaynaktan ulaşılabilir; örneğin, gazeteler, dergiler, afişler, seyahat broşürleri, kartpostallar ve tebrik kartları.
- Resimleri kestikten sonra kalıcı olmalarını sağlamak ve kolayca kullanmak için bir karton üzerine yapıştırın ve üstlerini şeffaf, yapışkan (kitapları kaplamak için satılan) plastik bir folyo ile kaplayın. Tüm kartonlar aynı boyutta olursa koleksiyonunuz bir takım gibi gözükecektir. A4 boyutu idealdir, ancak A5 de kullanışlı ve iyi bir boyuttur.
- Her resmin arkasına bir referans numarası yazmanın yanında, resmin kaynağını, orijinal başlığını ve işe yarayacak başka bilgileri kaydedebilirsiniz. Böylece insanlar sadece resim hakkında yorum yapacak ve herhangi başka bir bilgi yüzünden dikkatleri dağılmayacaktır.
- Resimleri seçerken çeşitlilik içermelerine dikkat edin. Cinsiyet, ırk, yeterlik, yetersizlik, yaş, milliyet ve alt kültürleri de içeren farklı kültürel unsurları dikkate alın. Kuzey, Güney, Doğu ve Batı’dan, farklı doğal ve sosyal çevrelerden ve farklı kültürlerden değişik resimler toplamaya çalışın. Resimlerin boyutu ve renklerinin insanlar üzerinde bıraktığı etkiyi de göz önünde bulundurun. Bu etki, insanların bir resmi algılayışını çarpıtabilir; bu nedenle koleksiyonunuzu homojen bir şekilde hazırlamaya çalışın.

Filmler, videolar, radyo oyunları

Filmler, videolar ve radyo oyunları gençler arasında popülerdir ve güçlü İHE araçlarıdır. Bir filmi izledikten sonra tartışmak, çalışmayı ileriki aşamalara taşımak için iyi bir başlangıç olabilir. İnsanların filme verdikleri ilk tepki, filmin “gerçek yaşam”a ne kadar yakın olduğu, karakterlerin ne kadar gerçekçi olduğu veya özel bir siyasi ya da ahlaki bakış açısını vermeye çalışıp çalışmadıkları, üzerinde tartışma yapılacak konular olabilir.

Gazeteler, radyolar, televizyon, İnternet

Medya, tartışmalar için çok iyi bir kaynaktır. Medya içeriğini, içeriğin nasıl sunulduğunu tartışmak ve önyargılar ile kalıpyargıları analiz etmek katılımcıların her zaman ilgisini çekebilir.

Fotoğraf ve film çekimi

El kamerası teknolojisi ve dijital fotoğraf makineleri film yapmayı ve fotoğraf çekmeyi herkes için çok daha mümkün hale getirdi. Gençler tarafından çekilen fotoğraflar ve filmler onların bakış açılarını ve yaklaşımlarını çok canlı bir şekilde gözler önüne serer; aynı zamanda mükemmel bir görsel kaynak oluşturur. Filmler, engelleri ve önyargıları yıkmanın sınanmış bir yöntemidir. İnsan hakları eğitimi ortamı dışında yüzyüze “konuşma” fırsatı bulamayacak gençlere “konuşma” ve yaşamaları ve onlar için neyin önemli olduğu konusunda görüşlerini paylaşma fırsatı sunar.

Etkinlikleri yürütmek için genel ipuçları

Yardımcı kolaylaştırıcılık (Co-facilitating)

Eğer mümkünse her zaman bir başkasıyla birlikte kolaylaştırıcılık yapın. Küçük grup çalışmasında ya da kişisel ihtiyaçların karşılanmasında sorumluluğu iki kişinin paylaşmasının pratik avantajları vardır. Eğer iki kişi bir oturum yürütüyorsa, ritmi ve adımları değiştirmek ve bu sayede konuları daha ilginç hale getirmek ve katılımcıları uyanık tutmak daha kolaydır. İşler planlandığı gibi gitmezse iki kolaylaştırıcı birbirini destekleyebilir. Ayrıca bir şeyi yalnız başına gözden geçirmektense bunu biriyle yapmak her zaman daha iyi sonuç verir. İki kolaylaştırıcı olarak çalışmaktan daha da iyisi, etkinliklerinizi bir ekip olarak geliştirmek, mümkünse birkaç genci de hazırlık aşamasına dahil etmektir.

Zaman yönetimi

Zamanı dikkatlice planlayın ve eldeki süreye çok fazla şey sıkıştırmamaya dikkat edin. Eğer etkinlik tahmin ettiğinizden daha uzun sürüyorsa tartışmaya zaman ayırmak için etkinliği kısaltmaya çalışın (sayfa 40'daki öğrenme döngüsü notlarına bakın). Öte yandan eğer bolca vaktiniz varsa tartışmayı uzatmaya çalışmayın, bir ara verin ya da eğlenmek için bir hareketlendirici oyun uygulayın.

Tehditkâr olmayan bir ortam yaratın

Katılımcılar araştırma yapmak, keşfetmek, birbirleriyle etkileşim içine girmek ve bildiklerini paylaşmak için kendilerini rahat hissetmelidirler. Samimi ve arkadaşça davranın, cesaret aşılayın ve esprili olun. Katılımcıların anlamadığı bir dil ya da jargon kullanmayın.

Temel kuralları belirleyin

Gruptaki herkesin, katılımcı ve yaşantısal etkinliklerin temel kurallarını anlaması önemlidir. Örneğin, her katılımcı, oturumda kendi payına düşen sorumluluğu üstlenmek zorundadır. Diğerleri tarafından dinlenmek, söz alıp konuşmak ve etkinliğe aktif bir şekilde katılmak için herkesin fırsatı olmalıdır. Kimse rahatsız olacağı bir şeyi söylemek için kendisini baskı altında hissetmemelidir. Bir sınıf ya da grupla çalışmaya başladığınızda bu gibi temel kurallar tartışılmalı ve herkes tarafından onaylanmalıdır.

Açık ve net yönergeler verin

Herkesin yönergeleri anladığından ve ne yapması gerektiğini bildiğinden emin olun. Bunun en basit yöntemi, katılımcıları soru sormaya davet etmek ve önemli noktaları yazmaktır. Sorulardan korkmayın; sorular çok yararlıdır, size (ve grubun kalan kısmına) bazı konuları açıklığa kavuşturmak için fırsat verir. Hiç soru olmaması bazen genel kafa karışıklığına işaret eder ("herkes anlamış gözüküyor için sormaya korkuyorum").

Tartışmaların kolaylaştırılması

İHE sürecinde tartışma merkezî bir yerdedir. Grupta dileyen herkesin tartışmaya katılmasına özel bir önem verin. Grubun aşına olduğu kelimeleri, ifadeleri ve dili kullanın ve yabancı olduğu kelimeleri açıklayın.

Katılımcıları kendi fikirlerini gruptakilerle paylaşmaya davet edin. Gençlerin, konuların doğrudan kendi hayatlarıyla ilgili olduğunu anlamaları için küresel ve yerel unsurlar arasında denge kurulmasına dikkat edin.

Bilgilendirme ve değerlendirme

Ne olduğunu ve neler öğrenildiğini tartışmaya başlamadan önce, etkinliği tamamlamaları ve gerekiyorsa canlandırdıkları rolden sıyrılmaları için katılımcılara yeteri kadar zaman tanıyın. Her etkinliğin sonunda gençlerin ne öğrendiğini konuşmak üzere belirli bir süre ayırın. Bu süreyi aynı zamanda etkinliğin gençlerin hayatlarıyla, içinde yaşadıkları toplumla ve geniş anlamda dünyayla ne kadar ilgili olduğunu tartışmak için kullanın. Üzerinde yeterince düşünmeden, insanlar birbirlerinin tecrübelerinden çok fazla şey öğrenemezler.

Bilgilendirme ve değerlendirme aşamasında aşağıdakilerle ilişkili sorular sormanızı tavsiye ederiz:

- etkinlik sırasında neler yaşandı, katılımcılar neler hissettiler?
- grup üyeleri birbirleri hakkında ne öğrendiler?
- etkinlikte ele alınan konu hakkında ne öğrendiler?
- bundan sonra nasıl yol alabilir ve öğrendiklerini nasıl kullanabilirler?

Gözden geçirme

Yaptığınızı çalışmayı ve öğrenme işlemi düzenli olarak gözden geçirmeniz önemlidir. Gözden geçirme, bir seminerde günün sonunda yapılabilir ya da iki ya da üç oturumluk bir ders ya da toplantı dizisinin sonunda düzenlenebilir. Grup gözden geçirmeyi –özellikle etkinlik esnasında çok fazla tartışma yapıldıysa– sıkıcı bulabilir. Gözden geçirmenin ille de tartışma formatında yapılması gerekmez; vücut dili, çizim, heykel vs. dahil farklı teknikler kullanabilirsiniz.

Yardımcı kolaylaştırıcılar, katılımcıların rahatlamaları, soluklanmaları ve çalışmanın kendileri için nasıl gittiğini gözden geçirmeleri için süre ayırmalıdır. Bu süre içinde şunlar hakkında konuşulabilir:

- Kendi bakış açınıza göre etkinlik nasıl yürüdü? Hazırlık, zamanlama, vs.
- Katılımcılar ne öğrendi, öğrenme amaçlarına ulaştılar mı?
- Sonuçlar neler? Grup, etkinliği gerçekleştirdikten sonra ne yapacak?
- Siz konular ve kolaylaştırıcılık hakkında ne öğrendiniz?

Olaylar beklemediğiniz şekilde gelişirse

Etkinlikler nadiren, olmasını beklediğiniz şekilde ya da size sunulduğu ve bu kılavuzda anlatıldığı şekilde yürür! Bu durum, katılıma dayalı etkinliklerin hem ödülü hem de zorluğudur. Etkinlik sırasında olup bitenlere karşı duyarlı olmak ve kendi ayaklarınız üzerinde durmak zorundasınız.

Zamanlama

Herkesin çok katılımcı/aktif olduğu ve sürenin yetmeyeceği durumlar ortaya çıkabilir. Katılımcılara ya etkinliği hemen sona erdirmeyi ya da 5 dakika içinde bitirmeyi teklif edin ya da çözüm konusunda danışın.

Enerjinin azalması

Bazen, özellikle uzun oturumlarda hareketlendirici bir oyun kullanmak ya da kısa bir ara vermek gerekli olabilir.

Zorlu tartışmalar

Bazen tartışmalar “çıkamaz girer”. Bunun sebebini bulmamız gerekir. Sebep birçok şey olabilir, örneğin üzerinde tartıştığınız konu tükenir ya da duygusal öğeler taşıyabilir. Bir soru ile tartışmayı kesip, yön değiştirmek ve yola devam etmek kararı size kalmıştır. Katılımcıların soru ya da

sorunlarına yanıt sunmak konusunda asla zorunluluk hissetmeyin. Grup üyeleri birbirlerini dinleyerek ve fikirlerini paylaşarak kendi yanıtlarına ulaşmalıdır. Katılımcılar tabii ki size görüşünüzü sorabilir ve tavsiye isteyebilirler, fakat kendi kararlarını kendi başlarına vermeleri gerekir.

Geri bildirim

Geri bildirim (*feedback*) birinin söylediği ya da yaptığı bir şey hakkında yapılan yorumdur. Olumlu olabilir ya da olumsuz anlamda eleştirel olabilir. Geri bildirim vermek ya da almak beceri gerektirir. Grup üyelerine bunu nasıl yapacaklarını öğrenmeleri için yardım etmeniz gerekebilir. Çoğu zaman, konuşmacının niyeti öyle olmasa da geri bildirim yıkıcı bir eleştiri olarak algılanabilir. Geri bildirimde özgü anahtar kelimeler “saygı” ve “fikir”dir.

Geri bildirim verirken diğerlerine saygı duymak, söylenenlere ve yapılanlara odaklanmak ve görüşünüzün gerekçelerini aktarmak önem taşır. “Nasıl bu kadar aptal olabiliyorsun, ... görmüyor musun?” demektense “Biraz evvel söylediğine kesinlikle katılmıyorum, çünkü...” demek daha iyidir. Olumsuz geri bildirim vermek birçok insana daha kolay gelse de can acıtıcı olabilir.

Kolaylaştırıcı olarak rolünüz, insanların destekleyici bir şekilde geri bildirim vermelerinin yollarını bulmaktır. Örneğin şunları yapabilirsiniz:

- insanların geri bildirim olumlu bir ifadeyle başlamasını sağlamak
- diğerlerine saygı duymak ve aşağılayıcı sözler kullanmamak
- kişiye değil, davranışa odaklanmak
- söylediklerinin gerekçelerini sunmak
- “ben – mesajları”nı kullanma yoluyla söylediklerinin sorumluluğunu almak

Özellikle konu üzerinde anlaşmaya varılamadıysa, geri bildirim almak zordur. Sizin rolünüz, katılımcıların yaşantıları yoluyla öğrenmelerini sağlamak ve desteklendiklerini ve küçük düşürmediklerini hissettirmektir. Gençleri, geri bildirimleri kendilerini ya da görüşlerini savunmaya geçmeden dinlemeleri için yüreklendirin. Geri bildirim sunan kişinin anlatmaya çalıştığı şeyin diğerleri tarafından tam olarak anlaşılması büyük önem taşır. Söyleneni kabul ya da reddetmeden önce bunun üzerinde değerlendirme yapmak için zaman ayrılması gerekir.

Katılımcılardan gelen direnç

Katılımı temel alan etkinliklerde yer almak çok fazla şey gerektirir. Tartışma, çizim, rol oynama ya da müzik gibi farklı birçok teknik kullanırken, tüm etkinliklerin tüm katılımcılar için her zaman en uygunu olmaması kaçınılmaz bir durumdur. Eğer bir katılımcı kendine güveniyor ve bir etkinliği beğenmediğini dile getiriyorsa, ihtiyaçlarına diyalog ve müzakere yoluyla yanıt verebilirsiniz.

‘Direnç’ kelimesiyle anlatmaya çalıştığımız şey; aksamaya ve karışıklığa kasıtlı olarak yol açacak davranış şeklidir. Her kolaylaştırıcı kimi zaman katılımcılardan gelen dirençle karşılaşır. Direncin çeşitli biçimleri vardır. Kendini güvende hissetmeyen genç biri sandalyesini kazıyarak, mırıldanarak ya da yanındakiyle konuşarak rahatsızlık verebilir. Oturumları baltalamanın kurnazca bir yolu ise alakasız sorular sormak ya da her şeyle ilgili espri yapmaktır. Direnç gösterenlerin oynadığı başka bir “oyun” ise “kolaylaştırıcının otoritesini sarsmak”tır. Böyle bir durumda “Anlamıyorsunuz, genç olduğunuz günlerin üzerinden uzun bir zaman geçti”, ya da “durmadan tartışıyoruz, neden sadece etkinlik yapmıyoruz?” diyebilirler. Üçüncü tip “oyun” ise öğrenmeyi reddetmektir. Örneğin, “evet ama...” demek gibi.

Mümkünse dirençten kaçınmak en iyi yoldur. Örneğin,

- Gruptaki her bireyin farkında olun. Belirli bir etkinliğin, rol oynamanın ya da simülasyondaki özel bir bölümün hassas duyguları tetikleyebileceğini unutmayın.
- Bireylerin kendilerini, çok da rahat hissetmedikleri bir şeyi söylemek ya da bir şeyi itiraf etmek için asla baskı altında hissetmemeleri gerektiğini bildiklerinden emin olun.

- Bir etkinliğe başlamadan önce katılımcılara ısınmaları için biraz zaman tanıyın, etkinlik bittikten sonra ise soluklanmalarına izin verin.
- Her katılımcının kendi fikrinin ve katılımının önemli olduğunu hissetmesi için bilgilendirme ve tartışmaya yeterli zaman ayırmayı unutmayın.

Zor bir durumun üstesinden gelmek için en iyi yolun ne olduğuna siz karar vermelisiniz ama şunu aklınızdan hiç çıkarmayın: Bir sorunu çözmenin en iyi yolu onu su yüzüne çıkarmak ve grubun bir bütün olarak bir çözüm bulmasını sağlamaktır. Sadece bir grup üyesiyle uzun tartışmalara girmeyin. Bu, diğer katılımcıların hayal kırıklığına uğramasına, içermesine ya da ilgilerinin dağılmasına sebep olabilir.

Grup içinde çatışma yönetimi

Grup içinde çatışma ortaya çıkabilir. Bu doğal bir durumdur. Bu durumda rolünüz, katılımcıların bununla başetmelerine yardımcı olmaktır. Duygular ve değerlerle ilgili sorunlarda katılımcılar kendilerini güvende hissetmiyorlarsa, katılımcıların grup çalışmasında bazı yetersizlikleri varsa ya da konulara ya da farklı değerlere karşı farklı yaklaşımları varsa çatışma ortaya çıkabilir. Sakinliğinizi korumaya çalışın ve bireyler arasındaki çatışmanın bir parçası olmayın.

- Doğru bir şekilde yönetildiğinde çatışmanın faydalı olabileceğini ve yaratıcı sonuçlar doğurabileceğini hatırlayın.
- Bilgilendirme ve tartışma için yeterli zaman ayırın. Eğer gerekliyse daha fazla zaman ayırın.
- Kişilerin duruşlarını, görüşlerini ve çıkarlarını açıklığa kavuşturmaları için yardımcı olun.
- Grup içindeki tansiyonu düşürün. Örneğin, katılımcılardan oturmalarını ya da üç dakika boyunca küçük alt gruplar halinde konuşmalarını isteyin ya da olaya bir bütün olarak bakmalarını sağlayacak bir şey söyleyin.
- Katılımcıları birbirlerini etkin bir biçimde dinlemeleri için teşvik edin.
- İnsanları birbirinden ayıran değil onları biraraya getiren şeylere vurgu yapın.
- Fikir birliği arayışı içinde olun. Katılımcıların bir şeylerden vazgeçmek ve görüşlerinden uzaklaşmak yerine ortak yararlarına odaklanmalarını sağlayın.
- Çatışmayı “yeniden üretmeden” sorunu çözecek yollar arayın.
- Çatışmanın parçası olan kişilere, başka bir zaman özel olarak görüşmeyi teklif edin.

Eğer daha ciddi ve derin çatışmalar ortaya çıkarsa çözüme ulaşma işini erteleyin ve sorunu çözmek için daha uygun bir fırsat yakalamaya çalışın. Bu arada, çatışmanın farklı bir açıdan da ele alınabileceğini unutmayın, örneğin “Yumruk ve Avuç” (sayfa 58) gibi kısa oyunlar oynayarak. Çözümü erteleyerek ilgili kişilerin konuyu enine boyuna düşünmeleri ve yeni yaklaşım ya da çözümler üretmeleri için zaman tanımış olursunuz.

Grup içinde ortaya çıkan çatışmalar ve çözüm yöntemleri, dünyamızda ortaya çıkan çatışmaların nedenlerinin ve bunlarla ilgili zorlukların anlaşılması ve kavranması için kullanılabilir. Bunun tam tersi de geçerlidir; uluslararası çatışmalar üzerine tartışmak yerel çatışmaların daha iyi kavranmasını sağlayabilir.

Çatışma yönetimiyle ilgili daha fazla bilgi “Oyun oyna!” etkinliğinde bulunabilir (Sayfa 194).

Gruplarda etkili öğrenmeyi desteklemek için bazı yöntem ve teknikler

Grup çalışmasını ve bunun yaşantısal öğrenmede oynadığı rolü anlatmıştık. Şimdi özellikle grup çalışması becerilerini geliştiren, birinci düzeyde yer alan birkaç etkinlik aktaracağız. Bu etkinlik-

ler iyi birer kaynaşma oyunu ya da hareketlendirici oyun olabilir. Bu etkinlikler, kılavuzdaki diğer etkinliklerle birlikte, insan hakları meselelerine girmek için iyi yöntemlerdir. Kaynaşma oyunlarına siz kolaylaştırıcılar da katılabilirseniz iyi olur.

İyi bir grup çalışması için sorumluluk alma, iletişim ve işbirliği kilit becerilerdir.

Sıraya girin

Çok basit bir etkinliktir. Ancak insanların grup içinde sorumluluk almayı öğrenmelerine yardımcı olacak her türlü özelliği ve işlemi içerir. İyi bir kaynaşma oyunudur.

Zorluk: Düzey I **Grup büyüklüğü:** Herhangi **Süre:** 15 dakika +

Yönerge

1. Grup üyelerine, boyu en kısa olan en önde, en uzun olan en arkada olacak şekilde sıraya girmelerini söyleyin. Katılımcılar konuşmamalıdır; ama ses, işaret dili ve vücut dilini kullanarak iletişim kurabilirler.
2. Sıraya girdiklerinde, sıranın doğruluğunu kontrol edin.
3. Katılımcıların farklı kriterlere göre sıraya girecekleri şekilde alıştırmayı tekrarlayın. Bunu yaparken tehditkâr olmayan, eğlenceli kriterler kullanın, örneğin, yaş, doğum ayı (Ocak'tan Aralık'a), ayakkabı numarası, vs.

Bilgilendirme ve değerlendirme

Birlikte çalışmayı nasıl gerçekleştirdikleri ve iyi bir grup çalışması için nelerin gerektiği hakkında katılımcıların analiz yapmalarını sağlayın. Şu sorular sorulabilir:

- Organize olurken ne tür sorunlarla karşılaştınız?
- Grubu yavaşlatan şey neydi?
- Bir lidere gereksinim var mıydı? Herhangi biri liderlik işlevi gördü mü? Bu kişiler nasıl seçildi?
- Sorunun çözülmesinde grup üyelerinin her biri ne tür bir sorumluluk aldı?
- Grup bir dahaki sefere sorunu daha çabuk nasıl çözebilir?

Devam et, dinliyorum

Bu etkinlik dinleme becerilerine odaklanmaktadır. Mantıksal düşünmeyi ve bir düşünceyi ifade etmek için gerekli güveni geliştirir.

Zorluk: Düzey I **Grup büyüklüğü:** Herhangi **Süre:** 35 dakika

Yönerge

1. İyi bir dinleyicinin özellikleri hakkında tüm grupla bir beyin fırtınası yapın.
2. Katılımcılara üçlü gruplara ayrılmasını söyleyin: Biri konuşmacı, biri dinleyici ve diğeri de gözlemci olsun.
3. Konuşmacılara, dinleyiciye ilgilerini çeken bir konu hakkında kişisel görüşlerini anlatmaları için 5 dakikalığı olduğunu söyleyin (örneğin, insanlık suçlarına karşı ölüm cezası, ifade özgürlüğünün sınırları ya da tanımlama, analiz ve görüş gerektiren herhangi bir konu).
4. Dinleyici dinlemekle yükümlüdür. Konunun neyi içerdiğini, bu konuyla konuşmacının neden ilgilendiğini ve görüşünün ne olduğunu anlaması gerekmektedir.

5. Gözlemci dinleyicinin dinleme becerilerini izler. Gözlemci, konuşmaya dahil olmama-
lı, süre dolana kadar öneride bulunmadan sadece tartışmayı dikkatlice izlemelidir.
6. 5 dakika sonra, sürenin sona erdiğini duyurun ve gözlemcilerin geri bildirim verme-
lerini isteyin. Herkese birer kez konuşmacı, dinleyici ve gözlemci olma şansını vere-
cek şekilde devam edin.

Bilgilendirme ve değerlendirme

Etkinlik üzerine tartışın. Şu sorular yararlı olabilir:

- Konuşmacılar konu hakkındaki düşüncelerini ve duygularını başarıyla aktardılar mı? Etkin dinleme becerilerini kullanan birine bir şeyler anlatmak daha mı kolaydı?
- Dinleyici olmak nasıldı? Yorumda bulunmak ya da kendi görüşünü eklemek için mü-
dahale etmeden dinlemek zor muydu?

Kolaylaştırıcılar için ipuçları

Grup aşağıdaki noktalardan bazılarını ulaşabilir. Umarız ki etkinlik sona erene kadar aşağıdaki noktaları –ve daha fazlasını– sıralayabilirler.

İyi bir dinleyici:

- konuşmacıya saygı gösterir, onunla göz kontağını sürdürür ve kıpırdanmaz.
- dikkatle dinlediğinin sinyallerini verir, kimi zaman kafasını sallayarak ya da “devam et, seni dinliyorum” diyerek dinlemeye devam eder.
- karşıdakinin sözünü kesmez.
- sessizlik boşluklarını doldurmak için acele etmez, konuşmacıya düşünmesi ve konuş-
maya devam etmesi için süre tanır.
- yorum yaparak ya da söylenene karşı çıkararak anlatılan konunun konuşmacının kont-
rolünden çıkmasına neden olmaz.
- konuşmaya devam etmesi ve ayrıntıya girmesi için konuşmacıya açık uçlu sorular sorar.
- konuşmacının söylediklerini ara sıra özetleyerek ya da yeniden ifadelendirerek söy-
lenenleri anladığını gösterir.
- konuşmacının söylediklerinin arkasında saklı olan duygulara kayıtsız kalmaz, konuş-
macının neler hissettiğini anladığını gösterir.

İnsan Aygıtı

*Grup üyelerinin birbirlerine nasıl tepki verdiklerini ve bireysel katkılarını
ortaklaşa bir çalışmada nasıl kullanacaklarını gösteren sözsüz bir alıştırmadır*

Zorluk: Düzey I

Grup büyüklüğü: 6+

Süre: 15 dakika

Yönerge

1. Katılımcılardan bir çember olarak ayakta durmalarını isteyin.
2. Hep birlikte, sadece vücutlarını kullanarak devasa bir mekanik aygıt inşa etmeleri ge-
rektiğini söyleyin.
3. Bir kişinin başlamasını isteyin. O kişi sürekli tekrarlanacak bir hareket seçsin, örne-
ğin bir kolu ritmik olarak yukarı ve aşağı hareket ettirmek gibi. Aynı zamanda belir-
gin bir ses çıkarsın, örneğin uzun bir ıslık gibi.
4. İkinci kişinin birinciye çok yakın durmasını ya da ona dokunmasını isteyin. Hareketi-
ni ve çıkaracağı sesi herkes kendi belirlesin. Örneğin, eğilip kalkarak “çk...çk” diye bir
ses çıkarsın, bunu yaparken de birinci kişinin ritmine ve hızına ayak uydursun.

5. Sırasıyla daha fazla gönüllüyü etkinliğe davet edin. Yeni katılımcılar, kendi hareket ve seslerini belirleyerek aygıtın inşa edilmiş herhangi bir parçasına eklenebilirler.
6. Sonunda tüm grup üyeleri birbirleriyle bağlantı içinde olmalıdır. Üyeler birbiriyle ilişki içinde hareketler yapmalı ve birçok farklı ses çıkarmalıdır.
7. Herkes katıldığında ve aygıt arızasız bir şekilde çalışmaya başladığında, makinanın daha gürültülü ya da daha yumuşak, daha hızlı ya da daha yavaş çalışması için katılımcılara “komut” verin.

Bilgilendirme ve değerlendirme

Gruba şunları sorabilirsiniz:

- ‘Aygıt’ ve etkin bir şekilde öğrenen grup arasında ne tür benzerlikler görüyorlar?
- Ne tür becerilere ihtiyaç duydular? Sorumluluk? Dinleme ve tepki verme becerileri? İşbirliği? Bunlar dışında?

Yumruk ve avuç

Bu oyun işbirliği becerisini geliştirir.

Zorluk: Düzey 2

Grup büyüklüğü: 8+

Süre: 40 dakika

Yönerge

1. Bir yazı tahtasına puan tablosunu çizin.
2. Katılımcılardan ikili gruplara ayrılmalarını isteyin; biri A olsun, diğeri B.
3. Her iki kişi de ellerini arkaya saklasın ve birlikte 1, 2, 3 diye sayınsınlar.
4. 3 rakamı söylenirken aynı anda ellerini öne getirsinler, bunu yaparken ya yumruklarını ya da avuçlarını gösterebilirler.
5. Çiftlerden aldıkları puanları tabloya işlemelerini isteyin.
6. 10 tur oynayın.
7. Sonunda her çiftin bireysel ve çift olarak aldıkları puanları yazı tahtasına sıralayın.

Bilgilendirme ve değerlendirme

Şu soruları yöneltebilirsiniz:

- Çiftler arasında en yüksek puanı hangisi aldı? Kazanmak için nasıl oynadınız?
- En düşük puanı kim aldı? Ne hissettiniz? Ne oldu?
- Nasıl işbirliği yapılacağı konusunda herhangi bir çift anlaşmaya vardı mı? Eğer öyle ise, anlaşmayı bozan oldu mu? Neden? Eşiniz ne hissetti?
- Rekabete giren çiftlerle işbirliği yapan çiftler arasındaki toplam puanları karşılaştırın. İşbirliği yapmaktan dolayı herhangi bir avantaj sağlandı mı? Eğer öyle ise, bu neydi? (Toplam puan? Kendini iyi hissetmek? Devam eden arkadaşlık?)

Tartışma becerilerini geliştirecek yöntem ve teknikler

Tartışma; dinleme, sırayla konuşma ve başkalarının haklarına saygı göstermek için önemli olan diğer grup becerilerini uygulamak açısından da önemli bir fırsattır. Herkese eşit şekilde katılım şansı tanımak için grubun yönetilebilir büyüklükte olması gerekir. Eğer birlikte çalıştığınız grup çok büyükse –diyelim 15-20’den fazla–; tartışma için küçük gruplara ayrılmak iyi bir seçenektir. Etkileşim ve katılımı sağlamak üzere, katılımcıları herkesin birbirini görebileceği bir çember ola-

Puan tablosu

A	B	A	B
Yumruk	Avuç	4	0
Avuç	Avuç	3	3
Yumruk	Yumruk	0	0
Avuç	Yumruk	0	4

rak ya da yarım ay şeklinde oturtmak tercih edilmelidir. Grup tarafından tartışılacak ve karara bağlanacak genel ilkeler şunları içerebilir:

- Aynı anda sadece bir kişi konuşmalıdır.
- Yargılayıcı yorumlara ya da küçük düşürücü her türlü davranışa engel olunması gerekir.
- Herkes kendi perspektifi ya da deneyimi üzerinden konuşmalı ve diğerleri adına genelleme yapmamalıdır; bu “ben” dilinin kullanımı anlamına gelir.
- Birden fazla “doğru” yanıt olduğunun hatırlanması gerekir.
- Hassas konular üzerinde konuşulurken gizliliğe saygı duyulmasında hemfikir olun.
- Belirli bir konu hakkında tartışma yapılırken dileyen herkesin sessiz kalma ve tartışmaya katılmama hakkı vardır.

Aşağıda, çeşitli stratejileri ortaya koyan örnekleri faydalı bulabilirsiniz:

Mikrofon

Dinleme güçlüğü çeken gruplar için etkili bir yöntemdir.

Yönerge

Grup, bir çember halinde oturur. Eski bir kaset çalar mikrofonu (ya da benzer görüntüde bir obje) grup içinde elden ele dolaştırılır. Sadece mikrofonu elinde tutan kişinin konuşma izni vardır; diğerleri dinlemek ve konuşmacıya bakmak zorundadır. Konuşmacı konuşmasını bitirdiğinde mikrofon, konuşmak isteyen bir sonraki kişiye uzatılır.

İkilem oyunu

Gençlerin kendi fikirlerini ifade etmeleri, diğer insanları dinlemeleri ve edindikleri yeni anlayış sayesinde fikirlerini değiştirmeleri için faydalı bir oyundur. Farklı şekillerde uygulanabilir.

Yönerge

1. Üzerinde çalıştığınız konuyla ilgili 3 ya da 4 tane tartışmalı ifade ortaya atın; örneğin, “konuşma özgürlüğü sınırsız olmalıdır” gibi.
2. Yere tebeşir ya da bantla bir çizgi çekin.
3. Çizginin sağ tarafının ifadenin kabulünü, sol tarafının ise ifadenin reddini temsil ettiğini anlatın. Çizgiye olan uzaklık, kabul ya da reddin ne kadar güçlü olduğunu anlatacaktır; çizgiden ne kadar uzak olunursa kabul ya da red o derece büyüktür. Sınır, odanın duvarlarıdır! Çizginin üstünde durmak ise kişinin bir fikri olmadığını ifade eder.
4. İlk ifadeyi okuyun.
5. Katılımcılara iki taraftan birinde kendi görüşlerini yansıtacak noktada durmalarını söyleyin.
6. Şimdi de katılımcılardan neden buldukları yerde olduklarını anlatmalarını isteyin.
7. İsteyen herkesin konuşmasına izin verin. Daha sonra dileyen kişinin yer değiştirebileceğini söyleyin.
8. İsteyen herkes yer değiştirdikten sonra bu değişikliğin nedenini sorun.
9. Başka bir ifadeye geçin.

Birlikte karar alma becerilerini geliştirecek yöntem ve teknikler

Fikir birliği yoluyla birlikte kararlar almak çok uzun bir süreçtir. Bu aynı zamanda insanların iyi iletişim becerilerine sahip olmalarını, diğer insanların ihtiyaçlarına karşı hassas olmalarını ve hayalgücü, güven ve sabır gerektirir. Konular ancak bu şekilde –alay edilme ya da sansüre uğrama korkusu olmadan– dürüstçe irdelenebilir; fikirler ifade edilebilir. Bu sayede insanlar mantıklı buldukları bir görüş üzerine kararlarını değiştirmekte kendilerini serbest hissedebilirler.

Fikir birliğine varma çabasının maksadı, kişilerin grup içindeki farklı görüşlerin farkına varmalarını sağlamak ve tüm görüşlerin dikkatlice değerlendirilmesidir. Böylelikle alınan kararların temeli karşılıklı olarak üzerinde anlaşmaya varılmış ortak yararlar olacaktır. Fikir birliğine dayanan karar alma, kolaylaştırılması kolay bir süreç değildir.

Karar alma süreci bir dizi farklı yolla tamamlanabilir:

- *Bir taraf diğerini ikna eder.* Bu, kuşkusuz, birçok kişinin, çoğunluğun oyunu aldıklarında sözkonusu olacağını düşündüğü şeydir. Ama bu durumda önemli bir bakış açısı dikkatten kaçıyor olabilir. İkna yoluyla fikir birliğine varıldığında gruptaki neredeyse tüm bireyler bir görüş lehindeki argümanların daha güçlü olduğunu ve galip geldiğini kabul ederler. Önceki iddialarından vazgeçer ve yeni fikri kabul ederler.
- *Bir taraf teslim olur.* Bazen insanlar bunun uğraşmaya değmediğine karar verir ve savundukları pozisyondan vazgeçerler. Farklı görüşte olanların bakış açıları yaratıcı karar almada çok önemlidir; çoğunlukla sadece bir kişi kesin bir kilit bilgiye sahiptir. İnsanlar yeni bilgiler geldikçe fikirlerini özgürce değiştirebilmelidirler. Bireyler, fikir birliği çabasında birçok farklı görüşü değerlendirmek için kendilerini özgür hissetmeli ve fikirlerini değiştirdiklerinde ise önceden taraf oldukları grubu terkettikleri hissine kapılmamalıdır.
- *Her iki taraf da yeni bir alternatif bulur.* Eğer kişiler kendi görüşlerini savunmak konusunda inat etmez ve iki tarafı da tatmin edecek farklı çözümler bulma çabasına girerlerse karşıt görüşlerde olmak bazen üstesinden gelinebilir bir durum haline gelebilir. Aslında hiçbir grup bir şeyden vazgeçmemelidir ve her iki grup da “kazanmış olma” duygusu içinde olmalıdır.
- *Grup meseleyi yeniden tanımlar.* Gerçek bir fikir birliği arayışı, karşı karşıya kalınan çatışmanın semantik (anlamsal) zorluklardan ya da karşı tarafın görüşünün yanlış algılanmasından kaynaklandığının kavranmasını sağlar. Bazen her iki taraf da kendi görüşlerini abarttıklarını farkederler. Fikir birliği çabasına girdiklerinde kendi görüşlerini daha ılımlı hale getirip meselenin her iki tarafın destekleyebileceği bir şekilde algılanmasını sağlarlar.
- *Her iki taraf da bir şeylerden vazgeçer.* Bazen insanlar sahip oldukları ortak şeylere baktıklarında, sadece bir tarafın ihtiyaçlarına cevap verecek ya da hiçbir tarafı memnun etmeyecek çözümler yerine her iki tarafın da ihtiyaçlarının birçoğunu karşılayacak bir anlaşmaya varabilirler.
- *Taraflar bir ara vermeye karar verirler.* Bazen karar almaktan sorumlu kişiler akılcı bir karar vermek için yeterli bilgi birikimine sahip olmadıkları kanısına varır ya da üzerinde çalışılabilir bir çözüme ulaşmak için çok yıpranmış olduklarına karar verebilirler. Taraflar, akılcı bir karar vermek için gerekli bilgi ve anlayışla donanmış olana kadar meseleyi tartışmayı erteleyebilirler.

Düğümler

*Bu etkinlik iyi bir kaynaştırıcı ve hareketlendirici oyundur.
İşbirliği ve karar almayla ilgilidir.*

Zorluk: Düzey I

Grup büyüklüğü: 10-20

Süre: 10 dakika

Yönerge

- Herkesin bir daire olarak ayakta ve omuz omuza durmasını ve kollarını öne doğru uzatmasını söyleyin.
- Katılımcılar şimdi ellerini uzatıp daire içinde uzatılan elleri yakalasınlar; böylelikle her birey elleriyle farklı iki kişinin elini tutsun. Kimse yanında duran kişinin elini tutmasın. (Sonuç olarak ortaya ellerden oluşan kocaman bir düğüm çıksın!)
- Şimdi grup üyelerine, tuttukları elleri bırakmadan düğümü çözmeye çalışmalarını söyleyin.
- Not: Katılımcılar birbirlerinin kollarının ya altından ya da üstünden geçmek zorunda kalacaklar. Bu süreç biraz sabır gerektirir; fakat asıl sürpriz bir ya da iki büyük daire oluştuğunda ortaya çıkar.

Bilgilendirme ve değerlendirme

- Gruba düğümü çözmek için nasıl birlikte çalıştıklarını sorabilirsiniz.
- Demokratik bir süreç nedir?
- Bir çözüme ulaşmanın kaç yolu vardı?
- Grubun her üyesi öneride bulundu mu? Ya da bir kişi liderliği üstlenip çözüme için komut mu verdi?

Noktalar aşığı

*İşbirliği ve karar alma ile ilgili gayet hareketli bir oyundur.
Aynı zamanda iyi birer kaynaştırıcı ve hareketlendirici oyundur.*

Zorluk: Düzey I

Grup büyüklüğü: 6-25

Süre: 15 dakika

Yönerge

1. Gruptakilere bu oyunda vücudun yere değebileceği dokuz “nokta”sı olduğunu söyleyin: 2 ayak, 2 el, 2 dirsek, 2 diz, 1 alın.
2. Katılımcılara odanın ortasında dağınık bir şekilde durmalarını söyleyin. 1’le 9 arasında bir sayı söyleyin, katılımcılar yere bu kadar sayıda noktayla dokunmaya çalışsın. Bunu iki kez daha tekrarlayın.
3. Gruptakilere kendilerine birer eş bulmalarını söyleyin. 2 ve 18 arasında bir sayı söyleyin. Çiftler birlikte çalışarak doğru sayıda noktayı yere değdiren. Bunu iki kez daha tekrar edin.
4. 4’lü, 8’li ve daha sonra 16’lı grupların çalışmasıyla herkes birlikte çalışmış olana kadar turu tekrarlayın.

Kolaylaştırıcı için ipuçları

Gruptakilere konuşabileceklerini ya da sadece işaret diliyle anlaşabileceklerini söyleyebilirsiniz.

Dört kişi oynadığında en düşük sayı iki olabilir; bu durumda iki kişi diğer iki kişiyi tek ayakları üzerinde taşır!

Dört kişi oynarken pratik olarak verilecek en düşük rakam dört olacaktır. (En yüksek rakam ise $4 \times 9 = 36$).

Her turda söylenen en yüksek rakam gruptaki kişi sayısının 9 katından fazla olmamalıdır!

İkililerden Dörtlülere

Bu etkinlik tartışma ve müzakere içerir.

Zorluk: Düzey I

Grup büyüklüğü: 4+

Süre: 45 dakika

Yönerge

1. Gruptan ikili gruplar oluşturmalarını isteyin. Onları bekleyen görev, yapacakları bir tartışma ardından bir karar almaktır; örneğin, bir grup gezisinin tarihini kararlaştırmak, ya da insan haklarının bir tanımını yapmak ya da en önemli buldukları 3 insan hakkının ne olduğuna karar vermek gibi.
2. Bu aşama için 10 dakika zaman verin.
3. Sonra çiftlere dörtlü gruplar oluşturmalarını ve süreci tekrarlamalarını söyleyin.
4. Not: Bu alıştırmayı pratik bir konuyla ilgili olarak kolektif bir karar alma amacıyla yürütüyorsanız (örneğin bir grup gezisi kararı için), alıştırmaya herkes büyük bir grupta yer alıp bir fikir birliği sağlayana ve herkesin ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak bir karar verilene dek 8'li 16'lı gruplarda devam etmelisiniz. Eğer bu yöntemi insan haklarının tanımını tartışmak üzere uyguluyorsanız 4'lü gruplar tartışmayı bitirdikten sonra genel oturuma geçin. Bu şekilde alıştırmaların kendini tekrar etmesine ve sıkıcı olmasına engel olursunuz.

Bilgilendirme ve değerlendirme

Karar alma sürecinin doğasını tartışmak için sorulabilecek sorular şunlardır:

- Bu yöntem çok uzun sürdü. Peki alınan sonuç buna değdi mi?
- Karar alınırken herkesin fikri alındı mı? Herkes kendini sürece dahil hissetti mi (ulaşılacak sonuç kendilerinin tercih etmediği seçenek olsa bile)?
- Azınlıkta kalan bir grubun karşılanmayan ihtiyaçları oldu mu? (Örneğin, gezi tarihiyle ilgili)

Gözden geçirme etkinlikleri

Eğitim ya da herhangi bir öğretim programı esnasında, periyodik olarak gözden geçirme yapmak önemlidir. Aşağıdaki etkinlikler herhangi bir zaman uygulanabilir. Bunlar, insanların deneyimlerinden ders almalarını sağlayacak eğlenceli etkinliklerdir. Çizim, heykel ve öykü anlatma yöntemlerini içerir.

Bitiriş oyunu

*Geri bildirim almak için çok hızlı bir yöntem olabilir.
Ne kadar çok tur gerçekleştirirseniz o kadar çok geri bildirim ulaşırsınız.*

Zorluk: Düzey I

Grup büyüklüğü: Herhangi

Süre: Her tur için
3 ya da 4'er dakika

Yönerge

1. Katılımcılara daire şeklinde oturmalarını söyleyin.
2. Şu ana kadar ne yapmakta olduklarını hatırlatın.
3. Aşağıdaki ifade çiftlerinden birini seçmelerini söyleyin.
4. Sırayla her kişiden seçtiği ifadeyi tamamlamasını söyleyin. Herhangi bir yorum ya da tartışma yapılmasına izin vermeyin.
5. Eğer vaktiniz varsa ya da daha fazla geri bildirim almak istiyorsanız birkaç tur daha gerçekleştirin.

İfade örnekleri

- Etkinlikle ilgili en iyi şey.... Ve en kötü şey....
- En ilgi çekici şey.... En sıkıcı şey....
- En çok içerlediğim şey.... En çok takdir ettiğim şey....
- En eğlenceli (komik) şey.... En ciddi şey....
-'dan daha çok olsun isterdim.'dan daha az olsun isterdim.
- Yapmaktan en çok hoşlandığım şey.... Yapmaktan en az hoşlandığım şey...
- Yaparken kendime en çok güvendiğim şey.... Yaparken kendime en az güvendiğim şey...

Yüksek ve alçak

Hızlı ve vücut dilinin kullanımına dayanan bir yöntemdir.

Zorluk: Düzey I

Grup büyüklüğü: Herhangi

Süre: 5 dakika

Hazırlık

Sorulabilecek 3 ya da 4 soru düşünün; örneğin, “Etkinlikten hoşlandınız mı?” ya da “Yeni bir şey öğrendiniz mi?” gibi. Sorular “evet” ya da “hayır” diye cevaplandırılabilir nitelikte olmalıdır.

Yönerge

1. İlk soruyu yüksek sesle okuyun.
2. Gruptan yanıtlarını tasarlama, sonra da vücutlarının tamamını kullanarak bu yanıtları ifade etmelerini söyleyin. Eğer ifadeye tamamen katılıyorsa ulaşabilecekleri en üst noktaya kadar yükselmeli, hatta ayak parmak uçları üzerinde durmalı! İfadeye kesinlikle katılmayanlar ise yere çömelmeli, hatta yere yatmalı. Bununla birlikte bazı grup üyeleri iki görüş arasında kalabilirler, bu durumda ifadeye yakınlıklarına göre arada bir duruş sergileyebilirler.
3. Katılımcılara gevşemelerini söyledikten sonra ikinci soruya geçin.

Bakış açıları

Bu etkinlik hareket etmeyi ve tartışma yapma tercihini biraraya getirir.

Zorluk: Düzey I

Grup büyüklüğü: 10+

Süre: 10 dakika

Hazırlık

Sorulabilecek 3 ya da 4 soru düşünün, örneğin, “Etkinlikten hoşlandınız mı?” ya da “Yeni bir şey öğrendiniz mi?” gibi.

Yönerge

1. Çalıştığınız odanın dört duvarını dört farklı bakış açısını temsilen ‘evet’, ‘hayır’, ‘bilmiyorum’ ve ‘bir şey söylemek istiyorum’ olarak adlandırın.
2. Etkinlik hakkında ilk soruyu sorun ve katılımcılara kendi yanıtlarını ifade eden duvara gitmelerini söyleyin.
3. Bir şey söylemek isteyenlerin görüşlerini dinleyin. (Sadece ‘bir şey söylemek istiyorum’ duvarını seçenlerin konuşma izni vardır.)

Hava durumu

Burada “Öykü anlatma” yöntemi kullanılır. Bir etkinliği gözden geçirmek için etkinliğin sonunda bu teknikten yararlanılabilir. Alternatif olarak uzunca bir projenin yürütülmesi sürecinde zaman zaman geriye dönmek ve daha sonra ileri bakmak için kullanılabilir.

Zorluk: Düzey I

Grup büyüklüğü: 6+

Süre: 45 dakika

Hazırlık

İsteğe bağlı olarak kâğıt ve kurşun kalemler

Yönerge

1. Grup üyelerine üzerinde çalıştığınız eğitim/proje/iş üzerine 5-10 dakika düşünmelerini ve kendilerine “Şu ana kadar iyi vakit geçirdim mi? Bu etkinlikten ne kazanç sağlıyorum? Başarıyla sonuçlanacak mı?” sorularını yöneltmelerini söyleyin.
2. Daha sonra hava durumu sunar gibi hissettiklerini anlatmalarını söyleyin.

Kolaylaştırıcılar için ipuçları

Eğer gruptakilerin ne demek istediğinizi kafalarında canlandırmak için desteğe ihtiyaçları varsa şöyle diyebilirsiniz, “Günüm oldukça karanlık ve bulutlu başladı.... sonra sağanakten korunmak için şemsiyemi açmak zorunda kaldım.... birçoğunuz bana şemsiyeyi tutmakta yardımcı oldu ... sağanak yağışın yarın da devam edeceği söyleniyor, fakat gelecek hafta havanın açık ve güneşli olacağını tahmin ediyorum”. Tüm bunlar şunu ifade edebilir: Etkinliklere çok da emin olmadan başladınız. Sonra işler iyice kötüleşti ve diğerlerinin desteği sizi çok memnun etti. Planladıklarınızdan çok da emin değilsiniz ama bunları eninde sonunda gerçekleştireceğinizi düşünüyorsunuz.

Verilen süre 10-12 kişilik bir grup içindir. Daha büyük grupların daha çok zamana ihtiyacı olacaktır.

Çeşitlemeler

- İnsanlar hava durumunu sözlü olarak ifade etmek yerine çizimle anlatabilirler.

- Bu basit fikri, bir futbol maçı üzerine yorum yaparak ya da önemli başka bir olayla ilgili görüş bildirerek projenizi gözden geçirmek için kullanabilirsiniz.

Manşet haberleri

Buradaki fikir, sansasyonel haberler yapan bir gazetenin birinci sayfasının grup tarafından üretilmesidir. Başlıklar, grubun o ana kadar yaptığı etkinlikler hakkında grubun fikir ve hislerini özetleyecektir.

Zorluk: Düzey 2

Grup büyüklüğü: 8+

Süre: 45 dakika

Hazırlık

Her bir küçük grup için A3 boyutunda kâğıtlar ve keçeli kalemler.

Yönerge

1. Katılımcılara üçlü ya da dörtlü küçük gruplara ayrılmalarını söyleyin.
 2. O ana kadar yapmakta olduklarını ve proje ya da etkinlikten ne edindiklerini tartışmalarını ve günün en önemli haberleri ve felâketler üzerine beyin fırtınası yapmalarını isteyin.
 3. Her bir küçük grup 5 ya da 6 “öykü” üzerinde hemfikir olsun. Her öykü için bir başlık koyup, eğer isterlerse manşetin altına öykünün özünü verecek birkaç cümle yazsınlar. Tüm öykü yazılmamalıdır. “Fotoğraf” kullanmak iyi bir fikir olabilir, ama isteğe bağlıdır.
- Sayfalar gösterilsin.
 - İstenirse hazırlıklar sunulabilir ve üzerine tartışma yapılabilir.

Sırt çantası

Bu etkinlik çizim ve yaratıcılık içerir.

Zorluk: Düzey 1

Grup büyüklüğü: Herhangi

Süre: 40 dakika

Materyal: Kâğıtlar ve renkli tükenmez kalemler

Açıklamalar

1. Bir atölye çalışması ya da seminer sonunda yapılır. Katılımcılardan kendilerini sırtlarında bir çantayla eve giderken resmetmelerini söyleyin. Sırt çantasının içindekiler, eve giderken götürmek istedikleri şeyler olsun.
2. Katılımcılar, öğrendikleri ve saklamak istediklerinin tümünü dikkate almalıdırlar. Koy-mak isteyecekleri şeyler kitap ya da resimler, duygular, insanlar, fikirler, dünyayı algılamak için yeni yöntemler, bir sorunun üstesinden geldikten sonra edinilen güç, ya da değerler olabilir.
3. Bazı şeyleri –arkalarında bırakmak istedikleri şeyleri– yere koyarak gösterebilirler. Bunlar kötü alışkanlıklar, eski fikirler, zor anlar, kötü yemek, uykusuzluk –ya da herhangi başka bir şey– olabilir!

Referanslar ve okunabilecek ek kaynaklar

Bond, Tim, Games for social and life skills, Hutchinson, 1986, ISBN 0 09 162541 6

Bradbury, Andrew, Develop your NLP skills, Kogan Page, 1997, ISBN 0-7494-3260-8

Brandes, Donna, Gamester's handbook, Hutchinson Education, 1982, ISBN 0-09-15900-9

Boud, David, Cohen, Ruth, Walker, David, Using experience for learning, The Society for Research into Higher Education and Open University Press, 1993, ISBN0-335-19095-2

Claude, Richard Pierre, Methodologies for Human Rights Education, www.pdhre.org

Dearling, Alan, Armstrong, Howard, The Youth Games Book.1980. The Intermediate Treatment Resource Centre. ISBN 1 85202 008 3

Kolb, David, The Kolb learning cycle, www.css.edu/users/dswenson/web/PAGEMILL/Kolb.htm

Siniko, Amnesty International.

Stanford, Gene, Developing effective classroom groups, Acora Books, Oak House, 1990.

Transformative Mediation www.colorado.edu/conflict/transform

Johnson, Roger T., Johnson, David W., An overview of co-operative learning www.clrc.com